eISSN: 2774-1419 https://so08.tci-thaijo.org/index.php/artssu/index

Conceptual Metaphors in Poems Regarding Democracy: An Analysis of Cognitive Semantics

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทกวีเกี่ยวกับประชาธิปไตย: การวิเคราะห์ตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน

Sirisira Chokthawikit

สิริศิระ โชคทวีกิจ

Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding author
e-mail: sirisira.c@rumail.ru.ac.th

Received 03-03-2021
Revised 04-05-2022
Accepted 02-07-2022

Abstract

This work aimed to analyze the linguistic forms indicating metaphors in 12 poems that were qualified at the last round of the 2016 'Phaan Waen Faa' Award Literature, and 2) to benefit the values of metaphorical use as a tool for effective communication in an analysis of conceptual projections and categorization of abstract target domains. The conceptual metaphor theory in cognitive semantics was employed. The findings found that there were 12 target domains transferred by various source domains namely 1. [PEOPLE], 2. [PRESTIGE], 3. [RIGHTS], 4. [KNOWLEDGE], 5. [THOUGHT], 6. [RULE], 7. [DEMOCRACY], 8. [POLITICS], 9. [HONESTY], 10. [LAND], 11. [NATION], and 12. [POLITICIAN] which enabled us to elaborate the understandings in comparison. Moreover, the numerous critiques of democracy that were construed by poets can be supportive of democracy in Thai society through poetic patterns.

Keywords: conceptual metaphor, cognitive semantics, democracy, poetry, mapping, attribute

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปภาษาที่แสดงอุปลักษณ์ในกวีนิพนธ์จำนวน 12 เรื่องที่ผ่านการคัดเลือกสุดท้ายของรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2559 และ 2) นำเสนอคุณค่าการใช้อุปลักษณ์อันเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสื่อสารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ผ่านการวิเคราะห์การถ่ายโยงมโนทัศน์ และจัดกลุ่มวงความหมายปลายทางที่เป็นนามธรรม โดยนำทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนวอรรถศาสตร์ปริชานมาเป็นมุมมองเพื่อค้นหาผลลัพธ์ พบว่า มีการกำหนดวงความหมายปลายทางจำนวน 12 วง ได้แก่ 1. [ประชาชน], 2. [ศักดิ์ศรี], 3. [สิทธิ], 4. [ความรู้], 5. [ความคิด], 6. [กฎเกณฑ์], 7. [ประชาธิปไตย], 8. [การเมือง], 9. [ความซื่อสัตย์], 10. [แผ่นดิน], 11. [ชาติ] และ 12. [นักการเมือง] มาเป็นตัวถูกเปรียบ สำหรับวงความหมายต้นทางมีความหลากหลายซึ่งถูกนำมาใช้เปรียบระหว่างมโนทัศน์ และก่อให้เกิดการวิพากษ์ความเป็นประชาธิปไตยตามทรรศนะของกวีที่มุ่งส่งเสริมการสร้างความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทยผ่านรูปแบบบทกวี

คำสำคัญ: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ อรรถศาสตร์ปริชาน ประชาธิปไตย กวีนิพนธ์ การถ่ายโยง คุณลักษณ์

บทนำ

การสื่อสารในชีวิตประจำวันหรือผ่านตัวบทต่าง ๆ อย่างวรรณกรรม แม้แต่กวีนิพนธ์สะท้อนความคิดเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ มนุษย์ไม่ได้กล่าวถ้อยคำพูดออกมาโดยตรงเพียงอย่างเดียว หากมีการสื่อสารผ่านถ้อยอุปลักษณ์ (metaphorical expression) หรือภาษาที่มีการเปรียบเทียบความคิดของสิ่งหนึ่งไปเชื่อมโยงอีกความคิดของอีกสิ่งหนึ่งให้คมชัดคมคาย หรือเห็นภาพเข้าใจได้มากขึ้น

อุปลักษณ์เป็นวิธีการทางความคิดเพื่อรับรู้สารให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ โดยอาศัยการเรียนรู้ การสัมผัส และประสบการณ์เพื่อบ่งชี้ถึงสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจให้เป็นภาพในใจอย่างกระจ่าง ดังนั้นสิ่งที่นำไปเปรียบต้องเป็นรูปธรรมมากกว่าสิ่งที่ถูกเปรียบ สิ่งที่นำไปเปรียบหรือวงความหมายต้นทาง (source domain) นั้น บางอย่างมีลักษณะนามธรรม แต่ต้องเป็นรูปธรรมมากกว่าสิ่งที่ถูกเปรียบหรือวงความหมายปลายทาง (target domain) เพื่อให้สิ่งที่เป็นปลายทางนั้นได้รับการถ่ายโอนคุณสมบัติ แม้มีลักษณะคู่ขนาน แต่เชื่อมโยงและสื่อสัมพันธ์กันได้ การถ่ายโยงความคิดที่เปรียบเทียบระหว่างสองสิ่งเป็นการถ่ายโยงมโนทัศน์ (conceptual mapping) หลักการดังกล่าวเกี่ยวกับการเข้าใจความหมายของความคิดที่นำมาเปรียบเทียบกันเป็นแนวทางของอรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics)

ความคิดที่มีการเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของมนุษย์มีการใช้อย่างเป็นธรรมชาติ และมีการจัดเก็บเป็นตัวบทซึ่งปรากฏในวรรณกรรม สำหรับวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2559 มีความสำคัญอย่างยิ่งที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประชาธิปไตย สำนึกรักและรู้ในความรับผิดชอบต่อสังคม การเคารพกฎกติกาและสิทธิ์ เป็นช่วงเวลานับรวม 10 ปี (พ.ศ. 2549-2559) ที่ผ่านการปฏิวัติรัฐประหาร 2 ครั้ง ได้แก่ เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 และเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 (Sriket, 2014 : 8)

เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ทางการเมืองและการปฏิวัติเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดประชาธิปไตย ความน่าสนใจอย่างยิ่งยวด คือ วรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประเภทบทกวี ปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นปีครบรอบ 10 ปี นับจากการปฏิวัติเมื่อปี พ.ศ. 2549 (วันที่ 19 กันยายน) แม้จะเป็นวรรณกรรมเกี่ยวกับการเมือง สังคม และสิทธิเสรีภาพ แต่ปรากฏการใช้มโนทัศน์ประเภทต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ที่ส่งผลต่อความหมายในตัวบทแก่ผู้รับสาร รูปแบบฉันทลักษณ์ของบทกวีมีผลต่อการดึงวิธีคิดนำออกมาเปรียบเทียบอย่างไร การผลิตสร้างอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในวรรณกรรมดังกล่าวจะมีพลังสื่อสารส่งผ่านรูปภาษาออกมาอย่างไรและสร้างการตระหนักรู้แก่ผู้รับสารได้อย่างไรนั้น แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์สามารถเปิดเผยความคิดเปรียบเทียบได้อย่างลึกซึ้ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสำรวจการใช้ถ้อยอุปลักษณ์ที่แสดงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทกวี 12 เรื่องของวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2559 และจัดกลุ่มวงความหมายปลายทางที่เป็นนามธรรมให้ชัดเจน กำหนดเป็นความคิดปลายทาง

2. นำเสนอคุณค่าการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ผ่านการวิเคราะห์การถ่ายโยงความคิดที่สื่อความหมายในตัวบท ซึ่งเป็นการวิพากษ์รองรับการกำหนดผลศึกษาจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เชิงพรรณนาประกอบ

คำถามวิจัย

1. มีถ้อยอุปลักษณ์อะไรบ้างที่ปรากฏในบทกวี 12 เรื่องของวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2559 และมีประเภทของวงความหมายปลายทางที่เป็นนามธรรมอะไรบ้าง

2. คุณค่าของการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มีการถ่ายโยงความคิดที่สื่อความหมายของเรื่องราวในตัวบทอย่างไร ซึ่งกวีประสงค์นำมาแสดงให้เกิดความชัดเจนและสะท้อนสังคมด้านการเรียนรู้ และร่วมปฏิบัติในความเป็นประชาธิปไตยของสังคมไทยตามช่วงร่วมทศวรรษของบทกวี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. อ่านศึกษาตัวบทประเภทกวีนิพนธ์ในวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2559 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 12 เรื่อง เพื่อให้เข้าใจแก่นเรื่อง วิธีการดำเนินเรื่อง การผลิตสร้างความคิด และการเปรียบเทียบความคิดเหล่านั้น โดยข้อมูลที่ได้รับมาเป็นการนำเสนอรูปภาษาทันที ไม่มีการกำหนดรหัส (codification) ให้แก่ข้อมูล เพราะสิ่งสำคัญ คือ รูปภาษาที่เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และเชิญชวนให้ผู้สนใจย้อนกลับไปอ่านศึกษาตัวบทต้นฉบับของบทกวีด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการช่วยรักษาและเรียนรู้วรรณกรรมเชิงประยุกต์ได้อีกแนวทางหนึ่ง

2. ค้นหาถ้อยอุปลักษณ์จากรูปภาษาที่แสดงการเปรียบเทียบระหว่างความคิดของสองสิ่ง ตามแนวความคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ และกำหนดวงความหมายต้นทางกับวงความหมายปลายทางเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดของสองวงมโนทัศน์ โดยงานวิจัยนี้ตั้งต้นที่วงความหมายปลายทาง อันเป็นนามธรรมมากกว่าวงความหมายต้นทาง ประการสำคัญ วงความหมายปลายทางแทบไม่ได้รับความสำคัญที่วางเป็นฐานเริ่มต้นของการวิจัย เมื่อริเริ่มสลับการกำหนดวงความหมายจากต้นทางมาที่ปลายทางเป็นตัวตั้งในแนวทางศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จะพบความคิด ประสบการณ์ร่วมของกวีต่อสมาชิกในสังคมเดียวกันเพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมให้กระจ่างชัด

3. สาธิตการถ่ายโยงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ และแสดงคุณสมบัติที่เชื่อมโยงระหว่างสองความคิดเหล่านั้น และสรุปวงมโนทัศน์จากวิธีการถ่ายโยง

4. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่วิเคราะห์แล้วกับความหมายของตัวบทที่สื่อสาร เนื่องจากแหล่งข้อมูลเป็นประเภทภาษาเขียนตัวบทกวีนิพนธ์ ความท้าทายของการวิเคราะห์ คือ การอธิบายลักษณะทางวรรณศิลป์พร้อมกับการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่สะท้อนระบบคิดหรือวัฒนธรรม

5. ประมวลอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นกลุ่มประเภทเพื่อสะท้อนความคิดของคนในสังคมที่ปรากฏในตัวบทที่นำทางไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ประชาธิปไตยของสังคมไทยผ่านบทกวี

6 อภิปรายและสรุปผล พร้อมข้อเสนอแนะ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การอธิบายการเชื่อมโยงความคิดกับสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบให้เป็นระบบ สิ่งที่เป็นต้นทางนำไปสู่การเปรียบเทียบแก่สิ่งที่ถูกเปรียบให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น George Lakoff และ Mark Johnson ในปี 1980 (พ.ศ. 2523) ได้นำเสนอผ่านการเขียนหนังสือชื่อ “Metaphors We Live By” (เราเล่นอุปลักษณ์[1]) ซึ่งมีการพัฒนามาโดยตลอด ทั้งสองคนผู้สร้างสรรค์แนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor Theory - CMT) กล่าวว่า ความสำคัญของอุปลักษณ์ คือ ภาวะความเข้าใจและการผ่านประสบการณ์ของสิ่งหนึ่งด้วยอีกสิ่งหนึ่ง ยกตัวอย่าง [การทุ่มเถียงคือสงคราม] [ARGUMENT IS WAR] เพราะพิจารณาจากคำศัพท์ที่เกี่ยวเนื่องสงคราม การปะทะ การต่อสู้ การป้องกัน เช่น คำว่า “indefensible – ไม่สามารถปกป้องได้” (Your claims are indefensible – คำอ้างของคุณใช้ปกป้องไม่ได้) และคำว่า “to attack – ถล่ม, ซัด” (He attacked every weak point in my argument – เขาโจมตีทุกประเด็นที่เป็นจุดอ่อน) จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่าเป็นไปตามความหมายของ Lakoff & Johnson (1980) ที่ได้เสนอ คือ การนำความเข้าใจ ประสบการณ์ และหรือโลกทัศน์ มาอธิบายแสดงคุณลักษณะของสิ่งหนึ่งด้วยอีกสิ่งหนึ่ง เราสามารถชนะหรือแพ้ในการทุ่มเถียงได้ มีการโจมตีอีกฝั่งและป้องกันฝ่ายตัวเรา มีการกระชับพื้นที่และเสียพื้นที่ (เสียเวที) มีการใช้กลยุทธ์ซึ่งกลวิธีไหนใช้ไม่ได้ก็จะเปลี่ยนใหม่

[1] ผู้วิจัยแปลเอง โดยเล่นมุมมองทางภาษากับความคิด คำว่า “live by” เป็นกริยาวลีแปลว่า มีคติความเชื่อ/ใช้ชีวิตอยู่ด้วยปัจจัยอะไร จึงดำเนินการตามสิ่งที่ยึดถือ (https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/live) มีการสัมผัสกับสิ่งนั้นอย่างคุ้นเคยและมีความรู้สึกต่อสิ่งที่รับรู้ ผู้วิจัยเลือกคำว่า “เล่น” มาแปลเทียบเพื่อแสดงนัยสำคัญของอุปลักษณ์หรือความคิดเปรียบเทียบรอบตัวเรามาเล่าอธิบายแบบไม่พูดตรง ดังนั้น มีการเล่นภาษากับความคิดที่เรียกว่า “ลูกเล่น”

ประเด็นที่เรียกว่าอุปลักษณ์ทางอรรถศาสตร์ปริชาน คือ ไม่ใช่เพียงการเปรียบเทียบระดับคำ แต่เป็นการเปรียบเทียบเชื่อมโยงระดับความคิด คือ การเข้าใจในสิ่งที่เปรียบเทียบอยู่ ยกตัวอย่างของการทุ่มเถียง ลักษณะนี้จึงเรียกว่า “แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” มีการสร้างการเชื่อมโยงความคิดระหว่างสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบกันหรือแผนผังมโนทัศน์ (conceptual mapping) ตามที่ Lakoff & Johnson (1980) กล่าวไว้ว่า คนเราเปลี่ยนถ่ายความคิดเปรียบเทียบจากวงประสบการณ์หนึ่งไปสู่สิ่งอื่น ๆ ที่ถูกเปรียบเทียบ วงประสบการณ์นั้นมี 2 แบบ คือ “วงความหมายต้นทาง” (source domain) หมายถึงสิ่งที่จะถ่ายทอดไปสู่สิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ และ “วงความหมายปลายทาง” (target domain) นั่นคือสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ดังตัวอย่าง “สงคราม” นำไปสู่การเปรียบเทียบกับการทุ่มเถียง (โต้แย้งทางความคิดเห็น)

เริ่มแรก อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์[2] เป็นแนวคิดที่ใช้วิเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในอรรถศาสตร์ปริชาน สมมติฐานของอุปลักษณ์มโนทัศน์ไม่ใช่ลักษณะวัจนลีลาของภาษา แต่เป็นความคิดที่นำไปใช้เปรียบเทียบในชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติเป็นธรรมชาติ มีการจัดการโครงสร้างมโนทัศน์ซึ่งเกิดจากการถ่ายโยงข้ามวงมโนทัศน์ (cross-domain mappings) เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงคู่ขนานหรือปฏิภาคระหว่างทั้งสองวงมโนทัศน์ ซึ่งการเชื่อมโยงบางมโนทัศน์เกิดจากประสบการณ์ที่จำมาหรือมีใช้ก่อนแล้วและเกิดการใช้ตาม บางมโนทัศน์สร้างจากประสบการณ์ที่มีโครงสร้างมโนทัศน์ใหม่ ยกตัวอย่าง วงมโนทัศน์ [ปริมาณ] (QUANTITY) ในแง่ของการยกระดับขึ้นแนวตั้งตรง (VERTICAL ELEVATION) ยกตัวอย่างเช่น She got a really high mark in the test (เธอได้คะแนนสอบสูง) คำว่า “สูง” นี้ไม่มีความสัมพันธ์กับความสูงทางกายภาพ แต่เป็นเรื่องคะแนนดีจากการสอบ ตามแนวคิดของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์อธิบายว่าเป็นวงมโนทัศน์/ความคิด วิธีการจัดการถ่ายโยงมโนทัศน์เรียกว่า “การเทียบโอนมโนทัศน์” (conceptual projection) หรือการถ่ายโยงคุณสมบัติซึ่งเชื่อมสัมพันธ์สิ่งสำคัญของสองสิ่ง อย่างแรกคือประสบการณ์รับรู้ที่ก่อตัวเป็นรูปธรรม อย่างที่สองคือโครงสร้างความหมายที่สะท้อนโครงสร้างของมโนทัศน์ (Kövecses, 2010 : 2002) อีกตัวอย่างที่แสดงการถ่ายโอนมโนทัศน์ระหว่างอารมณ์กับทิศทาง คือ [ความสุขคือการขึ้น] (HAPPY IS UP) เช่น “I’m feeling up.” ความรู้สึกไม่ได้สูงขึ้นจริง แต่เป็นการเปรียบกับความคิดว่าขึ้นที่เป็นรูปธรรมมากกว่า สื่อถึงมีความสุขมาก ในขณะที่ Grady & Ascoli (2017) วิพากษ์มโนทัศน์ของความสุขว่าสามารถถูกเทียบถ่ายโอนกับความสว่างสะอาดได้ คือ [ความสุขคือความสว่างสดใส] (HAPPY IS BRIGHTNESS) โดยถ่ายโยงคุณสมบัติของความใสสะอาดและใสสว่างมาอธิบายอารมณ์บุคลิกภาพของมนุษย์ในทางที่ดีเป็นสุข ดังนั้น การเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์บ่งชี้การใช้ภาษา ความคิด การเปรียบเทียบในชีวิตคนเรา เช่นนั้นแล้วการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมด้วยอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่า ข้อวินิจฉัยนี้รองรับสมมุติฐานว่าอุปลักษณ์ไม่ใช่วัจนลีลา แต่มีความจำเป็นและความเกี่ยวข้องกับลักษณะวัจนลีลาทางภาษาในบทกวีและเหตุการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน

นอกจากมโนทัศน์ที่เกิดจากการเรียนรู้สิ่งรอบตัวกับการใช้ภาษา ก่อให้เกิดการเก็บสะสมความคิดที่นำมาเปรียบเทียบในสถานการณ์ของการสื่อสาร ยังมีแนวคิดองค์ประกอบเชิงวรรณกรรมในการวิพากษ์วาทกรรม (literary component in literary discourse) ของ Miall (2003 : 345-349) โดยสอดคล้องกับการเปรียบเทียบคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ ระหว่างกันตามทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ องค์ประกอบเชิงวรรณกรรมที่นำมาประยุกต์ ได้แก่ 1) ความหลากหลายทางเสียง (phonetic variation) คือ เสียงของภาษาที่นำมาเรียบเรียงประพันธ์เป็นเรื่องราวผ่านการใช้อักษร เครื่องหมาย หน่วยสัญญะ ประกอบเป็นตัวบท ซึ่งมีส่วนคล้ายกับฉันทลักษณ์ 2) การทำให้เด่นเป็นพื้นหน้า (foregrounding) คือ การให้ความสำคัญมุ่งเน้นไปที่ความงดงามหรือความหมายของตัวบทให้เด่นกว่าส่วนอื่น ๆ องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กับทักษะและศักยภาพของการใช้ภาษา ภาพพจน์ และกลวิธีทางภาษา และ 3) การแต่งตัวบทเป็นภาพ (imagery) คือ เทคนิคชั้นเชิงพิเศษที่ออกแบบตัวบทของกวีนิพนธ์ให้มีมิติของรูปทรงหรือการเรียงลำดับรูปภาษาเป็นภาพ องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการทำให้เด่นเป็นพื้นหน้า ที่ประสงค์ให้สิ่งใดเป็นที่สังเกตชัดเจน องค์ประกอบเชิงวรรณกรรมในภาพรวมนั้น นำมาอธิบายเนื้อหาของผลลัพธ์ให้เห็นเป็นขั้นตอนก่อนการพรรณนาความเป็นเอกภาพ และดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลว่ากระทำปฏิบัติต่อข้อมูลอย่างไร

การใช้ภาษาสื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนหรือผลงานสร้างสรรค์อย่างกวีนิพนธ์ที่เป็นหนึ่งในประเภทของวรรณกรรมนั้น มีการใช้ความคิดเชิงเปรียบเทียบ สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเพื่อสะท้อนความคิดหรือกลวิธีการผลิตสร้างอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกิดจากวิธีการสรรค์สร้างอย่างไร และความคิดที่เปรียบเทียบบ่งบอกความหมายของเนื้อหาที่มุ่งนำเสนอในลักษณะใด เหล่านี้เป็นประเด็น คุณค่า หรือจุดเด่นที่น่าสนใจในการศึกษา ดังนั้น ประการแรก ลักษณะภาษาของกวีนิพนธ์เป็นปราการด่านแรกของการ

[2] Office of the Royal Society, Thailand (2017) แปลบัญญัติว่า “อุปลักษณ์มโนทัศน์” ส่วนผู้วิจัยใช้คำแปลเทียบว่า “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” เพื่อแสดงลักษณะของอุปลักษณ์ว่ามีการขยายความคิดที่เปรียบเทียบ

เข้าถึงข้อมูล เข้าใจความหมาย ก่อนการพิจารณาว่ามีการเปรียบเทียบถ่ายโยงมโนทัศน์หรือไม่ ประการถัดมา การใช้ภาษาเชิงวรรณศิลป์ แม้เป็นการปรุงแต่ง แต่เป็นฝีมืออัจฉริยภาพของมนุษย์ ตัวบทกวีนิพนธ์อาจมีการแสดงเงื่อนไขสำคัญของการให้บริบท (บท บาท วรรค คณะ คำ พยางค์ สัมผัส จังหวะ ฯลฯ) ที่กำหนดถ้อยอุปลักษณ์ได้ ความท้าทายเช่นนี้เป็นสิ่งที่ Semino & Steen (2008 : 232) เปิดโอกาสแก่นักวิชาการที่ประยุกต์มุมมอง แนวคิด และวิธีการศึกษาเรื่องอุปลักษณ์ในวรรณกรรมไว้ว่า *"แม้ตัวบทเชิงวรรณกรรมเป็นตัวบทเฉพาะบุคคล หรือมีกวีเป็นผู้ผลิตใช้ภาษาในผลงานของตนเอง แต่เป็นประเด็นให้เกิดแนวทางการเรียนรู้การสร้างแบบ (patterning) ของอุปลักษณ์ในวรรณกรรม โดยทดลองพัฒนาผ่านการเชื่อมโยงศาสตร์ระหว่างวิธีทางวรรณกรรมประสานวิธีทางภาษาศาสตร์จิตวิทยาและภาษาศาสตร์คลังข้อมูล พร้อมกับวิธีการวิเคราะห์วาทกรรม (combining literary approaches with a combination of discourse analytical, corpus-linguistic and psycholinguistic techniques)"* จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าตัวบทเชิงวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์ และเป็นรูปแบบ/ช่องทางของการใช้ภาษา

เมื่อสังเคราะห์ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการศึกษาทิศทางของงานที่เกี่ยวข้องพบว่า การอธิบายด้วยวิธีการพรรณนาตามองค์ประกอบเชิงวรรณกรรมที่แสดงวาทกรรมได้ของ Miall (2002) กับทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของ Lakoff & Johnson (1980) สามารถนำมาวิเคราะห์ตัวบทประเภทกวีนิพนธ์ที่ซ่อนการวิพากษ์ประเด็นสังคม การเมือง และประชาธิปไตยอย่างบูรณาการ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในการวิเคราะห์นี้อาศัยสิ่งที่เป็นนามธรรมมากกว่าหรือความคิดของวงความหมายปลายทาง จากนี้ไปเรียกว่า "ความคิดปลายทาง" ด้วย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเพื่อที่จะสะท้อนความคิดระดับมหัพภาคที่เกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมของผู้ใช้ ก่อนที่จะรู้ว่าเบื้องหลังทางความคิดที่นำมาเปรียบเทียบหรือวงความหมายต้นทางที่อยู่ในระดับปริชาน/ระบบรับรู้จำ (cognition) ว่าเป็นอย่างไร การออกแบบการวิจัยด้วยการเริ่มต้นของวงความหมายปลายทางเพื่อใช้เป็นเป้าหมายของการเข้าถึงสังคมวัฒนธรรมด้านประชาธิปไตยยังไม่มีงานวิจัยใดในประเทศไทยดำเนินการ

สาเหตุของการเริ่มต้นที่ความคิดปลายทาง เพราะจิตวิทยา ปริชาน ประสาทวิทยาของมนุษย์นั้นพบข้อปัญหา สงสัย หรือคาใจในสิ่งหนึ่งที่ไม่ชัดเจน หรือมีลักษณะเป็นนามธรรม ผลปลายทางที่ครุ่นคิดใคร่ครวญอยู่นั้นจำเป็นต้องหาทางออก ดังนั้นความคิดปลายทางจึงมีนัยสำคัญต่อการดำเนินการวิจัยศึกษาดังที่ผู้วิจัยกระทำในงานวิจัยนี้ จากการอ่านแหล่งข้อมูลซึ่งนำมาวิเคราะห์พบว่ามีอุปลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองผ่านตัวบทกวีนิพนธ์จำนวน 12 เรื่องของวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2559 ได้ความคิดปลายทางที่ถ่ายทอดอุปลักษณ์จำนวนทั้งสิ้น 12 ความคิดปลายทาง ดังนี้

1. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ประชาชน]

1.1 รูปภาษาของวรรค "พลเมืองคือพละกำลังเมือง" มีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ประชาชนคือทหาร] คำว่า "พละกำลัง" เป็นถ้อยอุปลักษณ์ร่วมกับคำว่า "เมือง" โดยส่วนใหญ่ ผู้ปกป้องเมืองโดยใช้พละกำลังเข้าต่อสู้กับศัตรูมักเป็นทหาร ดังนั้น มโนทัศน์เกี่ยวกับทหารที่มีความกล้าหาญและแรงกำลังเป็นสิ่งที่ถ่ายโยงแทนประชาชน

Table 1 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาชนคือทหาร] Conceptual Metaphor [People are soldiers]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาชนคือทหาร] Conceptual Metaphor [People are soldiers]		
วงความหมายต้นทาง (Source): ทหาร-Soldiers	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ประชาชน-People**
มีหน้าที่รับใช้ชาติ Have a duty to serve the nation	→	มีหน้าที่รับผิดชอบสังคม Take responsibility for society
ปกป้องรักษาเอกราชบ้านเมือง Protect the country's freedom	→	อยู่ดูแลรักษาบ้านที่พักอาศัย Live and take care of houses
ป้องกันข้าศึกศัตรู Defend against enemies	→	ระแวดระวังภัยโจรผู้ร้าย Beware of thieves

แม้วรรค “พลเมืองคือพละกำลังเมือง” จะมีหน่วยเชื่อมโยงอุปลักษณ์เชิงขนบที่ชัดเจน เพราะมีการใช้คำว่า “คือ” อย่างไรก็ตาม การถ่ายโยงความคิดเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ประชาชนเป็นทหารนั้น สะท้อนความคิดทางสังคมที่กวีประสงค์หมายให้ทุกคนทำหน้าที่ปกปักรักษาประเทศชาติและอธิปไตยอย่างสุดกำลังเช่นทหารที่ทำหน้าจนตัวตายได้ เพื่อความอยู่รอดของประเทศ

ประเด็นวิพากษ์สำคัญ คือ อรรถลักษณ์ร่วมของความเป็นคน/มนุษย์ระหว่าง “ประชาชน” กับ “ทหาร” เป็นสิ่งเดียวกัน แต่ไม่ได้มีนัยใช้เป็นคำเรียกทดแทนระหว่างกัน จึงไม่ใช่ลักษณะของมุมมองแบบนามนัย (metonymy) ในที่นี้ เป็นการเล่นคำ (pun) ของคำว่า “พลเมือง” ที่แปลว่าประชาชน กับ “พล-” = “พละกำลัง” + “เมือง” ในความหมายของดินแดนที่กำหนดใช้เป็นที่อยู่อาศัย ดังนั้น {<พล-> + <เมือง> = <พลเมือง>} ซ่อนความหมายของทหาร และมีภาพแทน (representation) แบบภาพลบของสถาบันทหารว่ามีหน้าที่ปกบ้านป้องเมือง แต่กลับกลายเป็น “พลเมือง” ในภาพแทนของประชาชนมาทำหน้าที่แทนทหาร ซึ่งเป็นสร้างภาพบวกเพื่อใช้ต่อสู้กับอำนาจเผด็จการของทหาร

อย่างไรก็ตาม สุนทรียะแห่งภาษาในบทกวีมีวาระซ่อนเร้นซึ่งเป็นวิธีคิดของการผลิตตัวบทตามเจตนาของเจ้าของ กวี หรือผู้ผลิตใช้ ส่วนภาระและสิทธิ์ของผู้อ่าน ผู้วิจารณ์ ผู้วิจัย สามารถรื้อสร้างตัวบทอย่างแยกย่อยจนละเอียดเพื่อค้นหาหลักฐานทางภาษาที่นำมารองรับการอธิบาย

1.2 รูปภาษาของวรรค “พลเมืองเมล็ดพันธุ์ทุกชั้นชน” มีถ้อยอุปลักษณ์คำนามว่า “เมล็ดพันธุ์” ถ่ายทอดการเจริญเติบโตไปยังประชาชนที่ต้องเติบใหญ่ทั้งทางร่างกายและความคิดหรือสมอง สะท้อนความเป็นไปในอนาคตของการเมืองและประชาธิปไตยดั่งต้นไม้ใหญ่ที่แผ่ร่มเย็น อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ประชาชนคือเมล็ดพันธุ์]

คุณสมบัติสำคัญของเมล็ดพันธุ์เป็นส่วนหนึ่งของพืชพรรณที่พร้อมงอกเงย ทำให้เกิดการเข้าใจเห็นคุณค่าและยอมรับสิ่งที่มีขนาดเล็ก เสมือนผู้มีอำนาจน้อย แต่เมื่อรวมตัวกันเป็นหมู่ชนย่อมรวมแรงกายและแรงใจต่อสู้ในสังคมที่มีการเอารัดเอาเปรียบเพื่อลดทอนความห่างและต่างทางชนชั้น

Table 2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาชนคือเมล็ดพันธุ์] Conceptual Metaphor [People are seeds]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาชนคือเมล็ดพันธุ์] Conceptual Metaphor [People are seeds]		
วงความหมายต้นทาง (Source): เมล็ดพันธุ์-Seeds	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ประชาชน-People**
นำมาเพาะปลูก ขยายพันธุ์ Cultivate and propagate	→	ให้กำเนิด/มีลูกหลาน Give birth and offspring
เจริญเติบโต งอกงาม Grow and expand	→	แข็งแรงสมบูรณ์ พัฒนาสติ Strengthen and develop consciousness
บังแดด เป็นที่พักพิง สร้างสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม Make shades and shelters, balance natural surroundings	→	ร่วมสร้างประโยชน์และความผาสุกแก่ประเทศชาติ Contribute to the benefits and happiness of the nation

2. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ศักดิ์ศรี]

2.1 การอุปลักษณ์ด้วยมโนทัศน์ที่ต่างวงการกันนำมาเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องยึดติดกับรูปภาษาระดับหน่วยคำ/คำ แต่สามารถพิจารณาระดับอนุพากย์ได้ ยิ่งเป็นการจัดแบ่งเป็นบท บาท วรรค คณะ เรียกรวมว่าฉันทลักษณ์แล้ว สามารถนำมาอ้างอิงเชิงวรรณศิลป์เพื่อการวิเคราะห์แบบประยุกต์ ทว่า เมื่อทบทวนระดับอนุพากย์ในตัวบทที่นำวิเคราะห์ข้างล่างนี้แล้ว สามารถลดโครงสร้างให้เหลือนามวลีจำนวน 2 นามวลีมาเทียบเคียงเป็นคู่เปรียบได้ คือ “คนหนึ่งสถานะเป็นทหาร” = “คนหนึ่งสถานะเป็นทหาร” = “คนหนึ่ง$_{\text{นามวลี1}}$...ทหาร$_{\text{นามวลี2}}$” โดยที่นามวลี2 เป็นวงความหมายต้นทางที่มาอธิบายนามวลี1 ที่เป็นวงความหมายปลายทาง แต่มีความคิดปลายทางว่าด้วยศักดิ์ศรีของคน เป็นต้น

“คนคนหนึ่งทำนาเป็นชาวนา
คนหนึ่งขายสินค้าสารพัน
คนหนึ่งหาเงินจากกองขยะ
คนหนึ่งเขียนตำราทำนายฝัน
คนหนึ่งเป็นหมอฟันถิ่นกันดาร
คนหนึ่งสถานะเป็นทหาร

คนหนึ่งเป็นผู้นำรัฐบาล คนหนึ่งเป็นแรงงานกรรมกร
คนหนึ่งเป็นยามเฝ้าประตู คนหนึ่งเป็นคุณครูผู้สั่งสอน
คนหนึ่งเป็นผู้แทนราษฎร คนหนึ่งเขียนกาพย์กลอนเป็นกวี
ความเหมือนอันงดงามในความต่าง คือค่ากลางเป็นกลางแห่งศักดิ์ศรี”

ถ้อยอุปลักษณ์ที่พบเป็นหมวดหมู่อาชีพ โดยนำมาแสดงการถ่ายโยงความคิดความเปรียบดังนี้

Table 3 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ศักดิ์ศรีคืออาชีพ] Conceptual Metaphor [Prestige is a profession]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ศักดิ์ศรีคืออาชีพ] Conceptual Metaphor [Prestige is a profession]		
วงความหมายต้นทาง (Source): อาชีพ-Profession	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ศักดิ์ศรี-Prestige**
แสดงลักษณะอำนาจทางสังคม Show the nature of social power	→	แสดงลักษณะตัวตนที่น่าภูมิใจได้ Show a proud personality
มีบทบาทหน้าที่ที่ต้องทำสำเร็จ Accomplish roles and jobs	→	รักษาหน้าตาภาพลักษณ์เหมาะสม Maintain proper faces and images
รับค่าตอบแทนมาหล่อเลี้ยงชีวิต Earn a reward that brings life	→	รับเกียรติคำชมหล่อเลี้ยงจิตวิญญาณ Receive praise that nurtures the soul

จากตัวบทนี้ถ่ายทอดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ศักดิ์ศรีคืออาชีพ] ไม่ว่าจะทำงานอะไรก็มีคุณค่าทั้งสิ้น ขอแค่ไม่ได้กระทำมิจฉาชีพ คือ อาชีพทางชั่วร้าย เช่น ลักขโมยจี้ปล้น ค้ายาเสพติด ข่มขู่ขูดรีดไถ เป็นต้น อาชีพที่มีมุมมองผ่านชนชั้นทางสังคมย่อมแสดงเกียรติภูมิและอำนาจ พร้อมกับหน้าตาหรือภาพลักษณ์ชื่อเสียงตามมา การใช้คำศัพท์แสดงอาชีพต่าง ๆ ในตัวบทได้ให้ค่าความสำคัญที่เท่าเทียมกัน พิจารณาจากโครงสร้างคู่ขนานแบบเน้นซ้ำคำตำแหน่งต้น (anaphoric parallelism) เพราะมีการใช้รูปภาษาแสดงลักษณะอ้อมค้อม (indirect speech) ว่า “คนหนึ่ง” ซึ่งแสดงการเบี่ยงทางรูปภาษา (hedge) เป็นการไม่เจาะจงเพื่อสร้างความสุภาพให้แก่ทุกอาชีพทุกคน Leech (1983 : 108) พบค่าความถี่ของความสัมพันธ์ระหว่างความสุภาพกับรูปภาษาแบบเบี่ยงทำให้หลีกเลี่ยงการชี้เฉพาะของสถานภาพบุคคล ลดการแสดงอำนาจ รูปภาษาไม่เจาะจงในผลวิเคราะห์ “คนหนึ่ง” ตามด้วยการแสดงคุณลักษณะของอาชีพที่เป็นอยู่ มีโครงสร้างอนุพากย์ดังนี้ **คนหนึ่ง + เป็น +** *อาชีพใดอาชีพหนึ่ง* เช่น ชาวนา ทันตแพทย์ ยามรักษาการณ์ ครูอาจารย์ คนเก็บขยะ นักการเมือง กวี เป็นต้น เป็นการใช้คำศัพท์แสดงความคิดที่เปรียบเทียบจึงจัดเป็นถ้อยอุปลักษณ์ ทุกคนที่ประกอบสัมมาชีพ คือ มีอาชีพที่เหมาะสมและสุจริตแล้วย่อมมีคุณค่าด้วยกัน การสะท้อนมโนทัศน์เกี่ยวกับศักดิ์ศรีของมนุษย์ท่ามกลางการเมืองการปกครองที่เปลี่ยนแปลง กวียังยกย่องผู้ทำอาชีพที่ประกอบเลี้ยงชีวิตได้อย่างดีงาม ดังนั้น อาชีพจึงเป็นวงความหมายต้นทางเพื่ออธิบายว่า ศักดิ์ศรี คืออะไร Jaszczolt, et al. (2016 : 256) ยกตัวอย่างของการเบี่ยงทางรูปภาษาที่สุภาพเพื่อใช้เป็นคำถามเชิงแนบแฝงที่ไม่สมบูรณ์ (incomplete disjunctive interrogatives) นำไปสู่ข้อเท็จจริงที่ซ่อนไว้ในระดับแรงผลักของวัจนปฏิบัติ (illocutionary force) มีผลให้เรียกร้องประชาธิปไตยผ่านการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกันระหว่างอาชีพ

ประเด็นที่น่าสังเกต คือ คำว่า “อาชีพ” เป็นวงความหมายต้นทางที่กึ่งรูปธรรมกึ่งนามธรรม แต่มีคุณสมบัติเชิงปฏิบัติตามองค์ประกอบของการประกอบอาชีพ จึงใช้อธิบาย [ศักดิ์ศรี] อย่างเห็นชัด

3. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [สิทธิ์ / สิทธิเสรีภาพ]

3.1 รูปภาษาวรรคที่ว่า “สิทธิ์ในการปกป้องครองตนเอง” มีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [สิทธิคือสงคราม] อันเกิดจากถ้อยอุปลักษณ์ที่มีนัยบ่งชี้ (implicature) ว่า มีการปกป้อง ในสภาวะสงครามข้าศึกศัตรูสามารถบุกมารุกราน เราจึงต้องป้องกันขอบเขตดินแดนอำนาจอธิปไตยของเราไว้ ไม่ว่าสิทธิ์จะมีอะไรบ้าง เราต้องรักษาสิทธิ์ด้วยการปกป้องสิทธิ์เช่นเดียวกับอำนาจอธิปไตยที่ห้ามสูญเสียแก่บุคคลอื่นที่มาแย่งชิงเด็ดขาด

Table 4 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [สิทธิคือสงคราม] Conceptual Metaphor [Rights are wars]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [สิทธิคือสงคราม] Conceptual Metaphor [Rights are wars]		
วงความหมายต้นทาง (Source): สงคราม-War	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): สิทธิ-Rights**
มีการต่อสู้ Fight and destroy	→	มีการเรียกร้องผ่านวาจา ความคิด ร่างกาย Claim through words, thoughts, bodies
มีการปกปักรักษาอธิปไตย Preserve sovereignty	→	มีการคุ้มครอง ปกป้องสิ่งที่เรียกร้อง Protect for what is demanded
มีกลยุทธ์ การวางแผน Plan strategies	→	มีขั้นตอนของการเรียกร้อง Set up processes for claims

3.2 วรรค “สิทธิ์ในการบรรเลงเพลงความฝัน” ถ้อยอุปลักษณ์ที่ปรากฏในวรรคนี้ คือ คำกริยา “บรรเลง” และคำนาม “เพลง” อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการปรากฏร่วมของนามวลี “เพลงความฝัน” ถือเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์รอง (sub-conceptual metaphor) เป็น [ความฝันคือบทเพลง] ถือเป็นแก่นเรื่องรอง (sub-theme) เช่นกัน ความสำคัญปรากฏที่บทเพลงแห่งความฝันนั้นเป็นวงความหมายต้นทางของการขับร้องรับฟังเพลงที่ถ่ายโยงความคิดเพื่อเชื่อมต่อกับวงความหมายปลายทางของสิทธิ ดังนั้น ปรากฏอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [สิทธิคือดนตรี] ดนตรีมีทฤษฎีอยู่ในตัวไม่ใช่สักแต่จะร้องเรื่อยเปื่อย เมื่อจับหลักการของดนตรีได้ย่อมสามารถร้องได้หลากหลายแนวดนตรีเช่นเดียวกับสิทธิที่มีหลายประการ แต่ก็ต้องมีหลักการเป็นพื้นฐานมิฉะนั้นคงมีคนอวดอ้างถ้อยคำพูดว่าทำตามสิทธิ มีสิทธิที่จะทำอย่างพร่ำเพรื่อ หรือเกินขอบเขตที่พึงมี ท้ายที่สุดเป็นวาทกรรมอำพรางถูกใช้เป็นเครื่องมือในเส้นทางประชาธิปไตยเชิงทำลายฝ่ายตรงข้ามมากกว่าการสร้างสรรค์

หลักการ องค์ประกอบ ขั้นตอนเกี่ยวกับดนตรี เป็นคุณลักษณ์ของการนำไปใช้ขยายรายละเอียดของลักษณะของสิทธิที่เป็นนามธรรม ดังตารางข้างล่างนี้

Table 5 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [สิทธิคือดนตรี] Conceptual Metaphor [Rights are music]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [สิทธิคือดนตรี] Conceptual Metaphor [Rights are music]		
วงความหมายต้นทาง (Source): ดนตรี-Music	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): สิทธิ-Rights**
มีหลักการแนวคิดเกี่ยวกับทำนอง เสียงร้อง เนื้อร้อง เป็นต้น There are principles and concepts about melody, vocals, lyrics, etc.	→	มีหลักการของการแสดงสิทธิเท่าที่สมควรและเหมาะสม There is a principle of justifiable and appropriate display of rights.
มีการแสดงนำเสนอดนตรีได้อย่างหลากหลายแนวทาง There are varieties of ways that present music	→	มีประเภทของสิทธิที่มากมายอันอยู่ในกรอบวิธีของสิทธินั้น ๆ There are many types of rights within the framework of that right.
มีรูปแบบดนตรีที่แตกต่าง เช่น การขับร้อง การเล่นเฉพาะจังหวะ There are different styles of music such as singing, playing only the rhythm, etc.	→	มีรูปแบบของการใช้สิทธิต่าง ๆ เช่น การเรียกร้อง การฟ้องร้อง การชุมนุม There are various forms of exercising rights such as claims, litigation, assembly, etc.
ใช้เสียงดนตรีบนเวทีหรือแผ่นเสียงเพื่อเล่าเรื่องบอกความหมาย สร้างอารมณ์และจินตนาการ Perform or record music sounds to tell meaningful stories and create emotions and imagination	→	มีการใช้เสียงพูดขับขาน/เอกสารเรียกร้องต่อรองผลประโยชน์ที่เหมาะสมผ่านกิจกรรมการชุมนุม Speech and documents are used to negotiate appropriate interests through activities such as rallies

3.3 รูปภาษาวรรค “สิทธิ์ในการนิยามความสำคัญ” วรรคนี้มีถ้อยอุปลักษณ์คือคำนามว่า (การ)“นิยาม” (และคำ “นิยาม” เป็นคำกริยาได้) บ่งบอกถึงการค้นหาคำอธิบายให้กระจ่างแก่สิ่งที่ต้องการสื่อสาร คำว่า “นิยาม” เป็นคำที่ใช้แทบทุกวงการ แต่วงการขั้นพื้นฐานที่สร้างเส้นทางเดินแก่วงการอื่น ๆ ได้ต่อ คือ “วงการศึกษา” เพราะเมื่อเราผ่านการเรียนรู้มาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาหรือนอกห้องเรียนก็ตาม การนิยามจึงเป็นหลักการหนึ่งเกี่ยวกับการอธิบายสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางพื้นฐานเสมอ ดังนั้นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [สิทธิคือการเรียนรู้]

ความคิดปลายทางเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ไม่เพียงแค่ต้องตีความทางการเมืองแบบรัฐสภาและการหาเสียงเลือกตั้ง แต่พบว่าการทบทวนชวนให้คิดวิเคราะห์ว่าสิทธิที่พึงมีอย่างเท่าเทียมกัน คือ การสร้างความรู้แก่ตัวเรา ดังนั้น การรู้จักให้ความหมายโลกชีวิตและสังคมแห่งการอยู่ร่วมเป็นปกติสุขต้องผ่านการนิยามสรรพสิ่ง เช่นนั้น การศึกษาหรือการเรียนรู้เป็นวงความหมายต้นทางที่เป็นรูปธรรมมากกว่าเสรีภาพในสิทธิ ขั้นตอนของการเข้าระบบโรงเรียน/มหาวิทยาลัยจึงถูกนำมาขยายความ

Table 6 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [สิทธิคือการเรียนรู้] Conceptual Metaphor [Rights are learning]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [สิทธิคือการเรียนรู้] Conceptual Metaphor [Rights are learning]		
วงความหมายต้นทาง (Source): การเรียนรู้-Learning	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): สิทธิ-Rights**
การค้นหาความหมาย กำหนดให้ความหมาย นิยามสิ่งต่าง ๆ เป็นหนึ่งในวิธีการเรียนรู้ Search for meaning, assign meaning, define things which is one of the ways to learn	→	มีการแสดงความหมายของคำว่าสิทธิด้วยแนวทางความคิดที่หลากหลาย The meaning of the word rights has been expressed in various ways.
การนิยามจากการเรียนรู้ต้องมีการสืบค้นข้อมูลเพื่ออ้างอิง Learning definitions require searching for information for reference	→	ต้องอาศัยการอ้างอิงเพื่อเสริมความหนักแน่นของคำว่า สิทธิ Require references to reinforce the word rights.
การนิยามความหมายสิ่งใดสิ่งหนึ่งต้องใช้เวลาและพิสูจน์ความจริง Defining the meaning of something takes time and proves its truth	→	สิทธิต้องใช้เวลาเพื่อทำความเข้าใจ และเป็นความถูกต้องแม่นยำ Rights deserve to be really accurate and take time to understand

4. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ความรู้]

4.1 รูปภาษา “อักขระคือนิยามอันศักดิ์สิทธิ์” วรรคนี้มีถ้อยอุปลักษณ์ที่แสดงมโนทัศน์ในตัวอย่างชัดเจน คือ คำขยายบอกสภาวะที่ว่า “ศักดิ์สิทธิ์” ดังนั้นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ความรู้คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์] ดูเหมือนว่าคำว่า “อักษร” จะเป็นรูปธรรมมากกว่าเมื่อพิจารณาจากความหมายตามรูปภาษา และเราสามารถเห็นรูปลักษณ์ลายเส้นของอักษรได้ แต่เมื่อพิจารณาความหมายจากบริบท การสัมผัสรับรู้กับสิ่งเหนือธรรมชาติที่บันดาลสิ่งที่บนบานตามการร้องขอนั้นมักจะยกย่องให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นพฤติกรรมที่คนในสังคมไทยรับรู้และคุ้นเคย เพราะคนไม่รู้หนังสือก็เข้าใจสิ่งนามธรรมอย่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ดีกว่าตัวอักษรหรือระบบเขียน ดังนั้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นรูปธรรมมากกว่า ซึ่งสะท้อนความคิดของคนในสังคมว่า ภาวะรู้หนังสือหรืออ่านออกเขียนได้ (literacy) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนในสังคมยกย่องบูชาเช่นกัน

หากพิจารณาปัจจัยภายนอกเชิงตัวบทวิเคราะห์และวาทกรรมวิพากษ์ของ Fairclough (2003) แล้ว พบว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม วิถีความเชื่อ เป็นสิ่งที่หล่อหลอมรวมสมาชิกเข้าไว้เป็นหมู่พวกเดียวกัน ดังนั้น คุณค่าของการเรียนหนังสือและอ่านอักษรเป็นการกำหนดสถาบันปราชญ์พหูสูต ที่นำมากล่าวระบุว่าใครบ้างในสังคม ยิ่งสังคมการเมืองกับสังคมดิจิทัลร่วมกัน ทำให้โลกโซเชียลแพร่หลาย รวมถึงข่าวลือข่าวปลอม (fake news) ที่ใช้ในการโจมตีฝ่ายตรงข้าม การสถาปนาผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญของแต่ละฝ่ายจึงเกิดขึ้น ความศักดิ์สิทธิ์จึงนำมาพรรณนาความคิดปลายทางของความรู้

Table 7 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความรู้คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์] Conceptual Metaphor [Knowledge is holiness]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความรู้คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์] Conceptual Metaphor [Knowledge Is holiness]		
วงความหมายต้นทาง (Source): สิ่งศักดิ์สิทธิ์-Holiness	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ความรู้-Knowledge**
มีความอัศจรรย์ให้คนเชื่อในความยิ่งใหญ่ สวยงาม There is a miracle that makes people believe in greatness and beauty	→	อย่างน้อยเสียง อักษร อักขรวิธีให้ความรู้ สร้างความเชื่อมั่นภูมิสง่าดูดี There is at least sound-letter orthography to create knowledge and build confidence for dignity
คนสักการะ เคารพ บูชา People revere and worship	→	คนยกย่อง ชื่นชมผู้ที่มีความสามารถจากการรู้หนังสือหรือองค์ความรู้ดี People admire literacy talents and good knowledge
มีพลังที่บังคับคนให้เกรงกลัว It has the power to force people to fear	→	คนรู้สึกกลัว และมีการคาดหมายถึงความตาย หากไม่อ่อนน้อม People feel scared and there is an expectation of death if not humble

กวีเน้นย้ำความรู้ความสามารถด้านองค์วิชาที่เป็นดังของศักดิ์สิทธิ์เพื่อตอกย้ำสภาพทางการเมืองว่าการปกครองการบริหารย่อมอาศัยคนรู้หนังสืออย่างชาญฉลาดและรวมถึงมีคุณธรรม เนื่องจากได้รับผ่านการเรียนรู้หนังสือ มีนัยบ่งชี้ว่าช่วงระยะเหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมามีคนที่ไร้ความรู้ความสามารถกับคุณธรรม เคยเข้ามาบริหารอำนาจของการปกครองประเทศแล้ว การตีความต่อมาตามคุณลักษณ์ของความน่ากลัวกับอันตรายจากความตายของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ ประชาชนมีความกลัวต่ออำนาจของนักการเมืองที่ไร้ความรู้และขาดคุณธรรม แต่มีอิทธิพลด้านมืด ปัญหานี้จึงยังคงมีอยู่ในสังคมไทย เสมือนการสืบทอดความเกรงกลัวภูติผีสางมารร้ายในแต่ละชุมชนท้องถิ่น

5. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ความคิด]

5.1 รูปภาษา “แม่เคยบอกความงามคือความคิด” วรรคนี้มีถ้อยอุปลักษณ์ที่แสดงมโนทัศน์ไปพร้อมกัน คือ คำนามที่ว่า “ความงาม” อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ความคิดคือความงาม] ทั้งสองวงความคิดเป็นนามธรรม แต่ความงามนั้นเป็นสิ่งที่ผ่านประสบการณ์ของคนในสังคมมากกว่า เพราะความงามมีสีสัน มีการตกแต่ง มีการเติมแต้มลวดลายตามศิลปะ และสามารถมองเห็นด้วยสายตาได้ง่าย ดังนั้นรูปภาษาที่ปรากฏเป็นอนุพากย์ “ความงามคือความคิด” นั้นเป็นเพียงการเรียงร้อยภาษาให้ปรากฏ ไม่จำเป็นต้องไล่ลำดับตามรูปภาษา การวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์จึงเป็นเรื่องของการพิจารณาความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบความคิดอย่างถ่องแท้

วงความหมายต้นทางของความสวยงามที่เห็นประจักษ์แก่สายตา แม้จะวัดค่าความงามของแต่ละคนต่างกัน แต่เป็นรูปธรรมมากกว่าวงความหมายปลายทางที่แสดงความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ความคิด] ดังนั้น ความคิดทางประชาธิปไตยคืออะไร กวีได้ปรุงแต่งแสดงผ่านดวงตาที่ใช้มองสีสันแล้ว

Table 8 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความคิดคือความงาม] Conceptual Metaphor [A Thought is beauty]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความคิดคือความงาม] Conceptual Metaphor [A Thought is beauty]		
วงความหมายต้นทาง (Source): ความงาม-Beauty	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ความคิด-Thought**
มีการใช้อุปกรณ์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นภาพของความงาม Equipment is used to create images of beauty	→	มีการใช้ทฤษฎีแนวคิด เฉกเช่นอุปกรณ์เพื่อปรุงแต่งภาพ(ความคิด)ให้ปรากฏ Theories, concepts, and devices are used to make images/ideas appear
มีการผสานศิลปะ เช่น การวาด การตกแต่ง การระบาย เป็นต้น There is an integration of art such as drawing, decorating, painting, etc.	→	มีการผสานเหตุการณ์ สาขาวิชา กลวิธีอื่น ๆ เข้าช่วยเสริมสร้างความคิด Events, disciplines, and other strategies are integrated to help build ideas
มีการนำเสนอผลงานศิลปะสู่สาธารณะเพื่อให้ชื่นชมเสพสมหรือวิพากษ์วิจารณ์ Art is presented to the public for admiration or criticism	→	มีการแสดงความคิดในที่ประชุม ระหว่างการสนทนา การถ่ายทอดผ่านสื่อ เพื่อรับคำวิจารณ์ คำชื่นชม Thoughts are expressed at the assembly of conversations through channels to get reviews/praises

5.2 รูปภาษา “ความคิดแล่นโดยสารผ่านอักษร” วรรคนี้มีถ้อยอุปลักษณ์ที่บ่งบอกความเปรียบได้จากคำกริยา “แล่น” และ “โดยสาร” แสดงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ความคิดคือการคมนาคม] เพราะยานพาหนะตามท้องถนนส่วนใหญ่ต้องขับเคลื่อนแล่นผ่านไปตามทาง

Table 9 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความคิดคือคมนาคม] Conceptual Metaphor [A Thought is transport]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความคิดคือคมนาคม] Conceptual Metaphor [A Thought is transport]		
วงความหมายต้นทาง (Source): คมนาคม-Transport	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ความคิด-Thought**
ยานพาหนะประเภทต่าง ๆ Different types of vehicles	→	ความคิดที่หลากหลาย Different types of thoughts
การขับเคลื่อนแล่นผ่านตามเส้นทาง Driving through roads and routes	→	ภาวะโลดแล่นของความคิด States of rush of thoughts
การขับขี่ปลอดภัยถูกต้องตามกฎและหรือการขับหลงทาง ออกนอกเส้นทาง การขับเคลื่อนที่ย่ำแย่ Safe driving according to the rules or detouring, driving astray, poor propulsion	→	ความคิดที่เป็นไปตามเหตุผล หลักฐาน และหรือความคิดที่หลงประเด็น ออกนอกลู่ทางของการคิด Thoughts that are based on reason, evidence, and/or off-topic ideas, out of the way of thinking

การเดินทางในระบบการขนส่งคมนาคมเป็นการระบุถึงความคิดที่มีการพัฒนา ปรับปรุงซ่อมแซม หรือยังติดกับดักปัญหาในชีวิตและสังคม สถานการณ์ของการขับเคลื่อนประชาธิปไตยในบทกวีเป็นการสร้างเค้าโครงร่างของภาพแทนแห่งการจราจร หากไร้ระเบียบผิดเพี้ยนและถือกฎของตนเองมากกว่ากฎส่วนรวมก่อให้เกิดจลาจล ดังนั้น คติผ่านการสอนในบทกวีที่มีการอุปลักษณ์เกี่ยวกับคมนาคมกำลังตักเตือนให้ผู้เรียนรู้และประชาชนนำบทเรียนของภาพการเดินทางจริงมานำทางความคิดให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ

6. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [กฎเกณฑ์]

6.1 รูปภาษา “ตั้งกฎเกณฑ์เป็นไปภายในกลุ่ม” วรรคนี้มีถ้อยอุปลักษณ์ของคำกริยา “ตั้ง” ที่ใช้กับสิ่งที่จับต้องไม่ได้อย่างกฎเกณฑ์ซึ่งเป็นนามธรรม ก่อให้เกิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [กฎเกณฑ์คือสิ่งของ] การจับสิ่งของตั้งวางกับพื้นในลักษณะตรงสูงนั้นทำให้เห็นชัดขึ้น เช่นเดียวกับความคิดที่ต้องการถ่ายโยงให้กฎเกณฑ์เห็นได้ชัดเช่นกัน วัตถุที่จับต้องได้แล้วนำมาวางตั้งราบบนพื้นผิวอีกสิ่งเป็นสิ่งที่ชัดเจนมาก ได้รับการถ่ายโยงสู่การคิดกำหนดรายข้อของกฎเกณฑ์ ความคิดปลายทางของกฎเกณฑ์นี้เสมือนสิ่งของในห้างร้าน หรือวัตถุหยิบจับได้สะดวก

Table 10 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กฎเกณฑ์คือสิ่งของ] Conceptual Metaphor [A Rule is an object]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กฎเกณฑ์คือสิ่งของ] Conceptual Metaphor [A Rule is an object]		
วงความหมายต้นทาง (Source): สิ่งของ-Object	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): กฎเกณฑ์-Rule**
สามารถจับต้องได้เป็นรายชิ้น Objects can be touched piece by piece	→	สามารถลำดับบอกเป็นหน่วย เช่น จำนวนข้อประการ Rules can be ordered in units, such as numbers, items
นำสิ่งของมาวางนิ่งบนพื้นผิว Bring objects/things to rest on the surface.	→	นำรายการทีละข้อมาแสดงจัดเรียง Bring items one by one to display and arrange
เพิ่มเติม เปลี่ยนสภาพ ทิ้งได้ Objects can be added, changeable, disposable	→	เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง ยกเลิกกฎ Rules are able to be made more or less and cancelled

6.2 รูปภาษา “ต้องควบคุมเพื่อดำรงกฎคงมั่น” วรรคนี้สื่อเจตนาของกฎที่ต้องมั่นคงยั่งยืนสามารถบังคับใช้ได้เช่นเดียวกับผู้มีอำนาจทางปกครองอย่างรัฐบาล ถ้อยอุปลักษณ์ที่บ่งบอกถึงอำนาจหน้าที่นั้นได้มาจากคำกริยา “ควบคุม” จึงมีอุปลักษณ์มโนทัศน์เป็น [กฎเกณฑ์คือรัฐบาล]

นอกจากถ้อยอุปลักษณ์ “ควบคุม” แล้ว พบคำว่า “ดำรง” และ “คงมั่น” (มั่นคง) เป็นรูปภาษาในทิศทางเดียวกัน (collocation) ตามที่ Cruse (1986) นำเสนอว่า กลุ่มคำศัพท์ที่ให้ความหมายใกล้เคียงกันแสดงอัตลักษณ์กลุ่มเดียวกันและมีเจตนาของการรักษาสิ่งบางประการ ในที่นี้ คือ การรักษาขอบเขตแห่งอำนาจของการกำหนดและบังคับใช้กฎเกณฑ์หรือกฎหมาย ทั้งวิธีการถ่ายโยงอุปลักษณ์และรูปภาษาแสดงทิศทางเดียวกันนั้น ทำให้เกิดการเข้าใจไปยังผู้บังคับใช้อำนาจได้

Table 11 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กฎเกณฑ์คือรัฐบาล] Conceptual Metaphor [A Rule is a government]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กฎเกณฑ์คือรัฐบาล] Conceptual Metaphor [A Rule is a government]		
วงความหมายต้นทาง (Source): รัฐบาล-Government	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): กฎเกณฑ์-Rule**
คณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการ A cabinet has the power to command	→	ใช้บังคับสั่งการ Rules are obliged to operate
รักษาความสงบเรียบร้อย A government keeps peace and order	→	แนะนำให้ปฏิบัติตามระเบียบสังคม It is advisable to follow social regulations
มีอำนาจกำหนดโทษของการฝ่าฝืน A government has the power to impose penalties for violations	→	แสดงผลของการสร้างความเสียหาย ถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎ It makes the effect of dealing damage if not following the rules
ฝ่ายปกครอง ควบคุมผู้ละเมิดที่ไม่ถูกต้อง และหรือทำเกินอำนาจชอบธรรม Administration sections control over violators may act beyond the legitimate power	→	เป็นการบังคับใช้ที่ดีมีประโยชน์ ควบคุมความไม่สอดคล้อง ความไม่ชอบธรรม และจลาจล It is good enforcement beyond something unjust not in line with laws controlling events in chaos

คำว่า “รัฐบาล” เป็นนิติบุคคลฝ่ายปกครองระดับประเทศที่ครอบคลุมหน่วยงานที่สามารถตีความได้เพิ่มเติม เช่น หน่วยงานทางราชทัณฑ์ พนักงาน/เจ้าหน้าที่ที่ได้รับอำนาจในการจับกุมตามกฎหมาย ได้แก่ ตำรวจ ทหาร เป็นต้น ในที่นี้วิเคราะห์ผลเป็นหน่วยทางความหมายระดับใหญ่และมีอิทธิพลที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองในสังคมมาทุกยุคสมัย คือ “รัฐบาล”

7. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ประชาธิปไตย]

7.1 รูปภาษา “ช่องประชาธิปไตยได้ออนไลน์” “ตั้งแอดมินมั่นคงตรงเป็นกลาง” “มีสิทธิ์กดถูกใจใส่รู้สึก” “ตั้งค่าสาธารณะประจำวัน” “ระวังผู้แอบอ้างสร้างไวรัส” “ทุกคิดเห็นโยงเครือข่ายหมุดหมายมี” “เพิ่มพื้นที่ให้ประชาธิปไตย” “กรองข่าวสารแล้วค่อยแชร์แพร่ข่าวสาร” “เพิ่มยอดไลค์ให้วิถีที่เที่ยงธรรม” “สิทธิ์ศักดิ์สิทธิ์มือทุกมือเป็นสื่อนำ” “ปลดบล็อกทุกประเด็นคิดเห็นต่าง” “การยอบรับความคิดเห็นคือการปลดบล็อก” “อินเทอร์เน็ตจอแผ่นแทนสิทธิ์เสียง” “รวมกลุ่มประชุมกันด้วยสัญญาณ” “ครอบคลุมม่านดวงตาประชารัฐ” “ก้าวการเมืองไม่อาจเลื่อนเคลื่อนไปได้” “หากสัญญาณอธิปไตยยังข้องขัด” “กลุ่มประชาธิปไตยใบน้อยน้อย” “จะค่อย ๆ ขยับขยายในพื้นที่” “ร่วมกดไลค์กดแชร์แผ่ความดี” “อัพเดตความเคลื่อนไหวในจอแผ่น” “สุขร่มเย็นเช็คอินที่ประเทศไทย” “ร่วมกดไลค์กดแชร์และติดตาม” ทุกวรรคของบทกวีที่นำมาวิเคราะห์ปรากฏการใช้คำศัพท์ทางประชาธิปไตยกับทางเทคโนโลยี

จากตัวบทที่แสดงรูปภาษาทั้งหมดถ่ายทอดความคิดที่เปรียบเทียบประชาธิปไตยกับสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) และ ไลน์แอพลิเคชั่น (LINE application) วิเคราะห์จากหลักฐานถ้อยอุปลักษณ์ที่บ่งบอกถึงสภาวะของความหมายของคำว่า “สื่อออนไลน์” โดยมาจากคำกริยาและคำนามภาษาอังกฤษว่า “online” เป็นคำทับศัพท์ คือ “ออนไลน์” และวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์พบว่ามีคำช่วยกริยาที่แสดงการณ์ลักษณะ (aspect) นำหน้าแสดงความหมายเกี่ยวกับความสามารถ คือ คำว่า “ได้” เป็น “ได้ออนไลน์” และสิ่งที่นำมาเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต คือ “ประชาธิปไตย” ส่วนคำที่สื่อถึงอุปลักษณ์ได้อีก คือ “แอดมิน” หมายถึง บุคคลที่ดูแลบล็อกกระทู้ในเว็บไซต์ “กดถูกใจ” (แปลจาก LIKE สำหรับความพึงพอใจต่อสิ่งที่รับรู้)

Table 12 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือสื่อออนไลน์] Conceptual Metaphor [Democracy is online media]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือสื่อออนไลน์] Conceptual Metaphor [Democracy is online media]		
วงความหมายต้นทาง (Source): สื่อออนไลน์-Online Media	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ประชาธิปไตย-Democracy**
ช่องทางการสื่อสารรวดเร็ว Fast communication channels	→	เรียกร้องให้เกิดขึ้นทันที Call for immediate actions
ลักษณะผสมผสานทางเทคโนโลยี Online Media are technological combinations	→	มีการประสานทางความคิดเห็น และความต้องการเกี่ยวกับสิทธิ Opinions and rights requirements are coordinated
เป็นการระบุยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาในรูปแบบดิจิทัล It indicates a changing era for development in the form of digital	→	เป็นการเรียกร้องให้เกิดการพัฒนาจากสิ่งเดิมที่เชื่อว่าไม่เป็นประชาธิปไตย It is a call for development from what was previously and/or traditionally believed to be undemocratic
การใช้ภาษาสื่อสารของคนก้าวหน้าทางปัญญาตามเทคโนโลยีที่พัฒนา Language use, characteristic and communication by intellectually advanced people according to the developed technology	→	ความประสงค์ให้มีปัญญาชนคนจริงเข้าร่วมบริหารประเทศ The desire for real intellectuals to join the administration of the country

เจตนาแห่งการสื่อสารผ่านการอุปลักษณ์ด้วยกลวิธีของมโนทัศน์ทางเทคโนโลยีเป็นภาพแทนของบุคคลที่มีความรู้ความสามารถตามวิทยาการดิจิทัลอันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม ข้อควรระวัง คือ จิตวิญญาณที่ลุ่มหลงหากได้อำนาจและปกครองบ้านเมืองอย่างเห็นแก่ตัว เอาผลประโยชน์โดยการตอบแทนเฉพาะกลุ่ม ลักษณะนี้จะไม่ต่างจากการกล่าวโจมตีรัฐบาลที่ถูกตราบาปเรื่องการทุจริตโกงกิน หรือนำประเด็นภาพลักษณ์ของการปฏิวัติและทหารมาอ้าง แต่กลับกระทำ

การเลวทรามประพฤติชั่วร้ายเสียเอง ดังนั้น บทกวีนี้สื่อสารสองทางเพื่อเป็นดังกระจกได้พินิจคุณค่าพิจารณาความเป็นคนท่ามกลางการเมืองที่ดุเดือดกับการเพรียกหาประชาธิปไตย

7.2 วรรค “เส้นเลือดแล่นเหงื่ออาบราวภาพเขียน” มีถ้อยอุปลักษณ์คำกริยา “แล่น” เปรียบเทียบเส้นเลือดเป็นยานพาหนะที่ขับเคลื่อนบนท้องถนน เส้นเลือดนั้นนูนเด่นขึ้นอย่างฉับพลันทันทีเหมือนรถแล่นอย่างรวดเร็ว การขับเคลื่อนประชาธิปไตยผ่านชีวิตที่เคลื่อนไหวต่อสู้ เบื้องต้นปรากฏเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือเลือดเนื้อเหงื่อกาย] กระนั้นแล้ว อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ประชาธิปไตยคือภาพเขียน] เพราะเส้นเลือดและเหงื่อแสดงสภาวะของความเข้มแข็งและแกร่งกล้าของมนุษย์ที่เติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ ประสบการณ์เช่นเดียวกับประชาธิปไตย แต่เป็นเพียงภาพความคิดของกวีที่ประสงค์ให้เป็น จึงสร้างมโนทัศน์นั้นในภาพเขียน กล่าวได้ว่า มีการวาดลายเส้นของเส้นเลือดเกิดเป็นภาพ โดยที่ภาพวาดเป็นแหล่งเรื่องราวสื่อสารของหน้าตาของประชาธิปไตย เกิดการมองเห็นเป็นรูปร่างจากลวดลาย สีสัน มิตินูน-เรียบ สูง-ต่ำ

Table 13 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือภาพเขียน] Conceptual Metaphor [Democracy is a painting]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือภาพเขียน] Conceptual Metaphor [Democracy is a painting]		
วงความหมายต้นทาง (Source): ภาพเขียน-Painting	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ประชาธิปไตย-Democracy**
มีความสวยงาม It is beautiful	→	ความงามที่คนเชื่อว่ามีความประสงค์อยากให้เป็น ในทางประชาธิปไตย Beauty that is believed by people has the will to be in democracy
เป็นภาพที่เกิดจากการวาดระบาย การรวมตัวของเส้นแสงสีศิลป์ It is an image created by painting, using colors, consisting of lines, shades, patterns and art etc.	→	เกิดจากการประสานร่วมมือกัน ยอมรับความคิดหลากหลายอย่างลงตัว Democracy has to arise from cooperation and the acceptance of a variety of ideas that fit perfectly
มีอุปกรณ์ เช่น สี จานสี พู่กัน There are tools such as paints, palettes, brushes, etc.	→	มีอุปกรณ์ เครื่องมือ และวิธีการ เช่น คูหาเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้ง There are devices and methods namely polling booths, ballots, etc.
อีกด้านของความสวยงาม คือ มีความน่าเกลียดน่ากลัว The other side of beauty is that there is ugliness	→	ประชาธิปไตยที่งดงาม อาจเกิดความตายการนองเลือดจากปะทะ There may be death and bloodshed from the collision in nice democracy

7.3 รูปภาษา “จากกิ่งก้อยเป็นก้านกอแตกช่องาม” มีถ้อยอุปลักษณ์คำว่า “ก้อย” โดยคำว่า “ก้อย” เป็นชื่อเรียกอวัยวะของนิ้วขนาดเล็กที่สุด มีลักษณะของการใช้นามนัย (metonymy) มาแทนสิ่งครบถ้วน/องค์รวมทั้งหมดของคำว่ามือ และมือเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายมนุษย์ และเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจ การสร้างอำนาจมาจากการเริ่มต้น ณ จุดพื้นที่เล็กและขยายวงกว้างออกไป แต่ไม่ได้วิเคราะห์เป็น [ประชาธิปไตยคือนิ้วก้อย] หากยังแปรสภาพของลักษณะของคำว่า “ก้อย” ให้สัมพันธ์กับการเล่นเสียงพยัญชนะต้นของส่วนประกอบของพืชที่ว่า “กิ่ง, ก้าน, กอ” อันเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิดเกี่ยวกับขนาดของกิ่งที่เล็กก่อนที่จะเติบใหญ่ขยายกิ่งก้านต่อไป จึงสามารถขยายความทางอุปลักษณ์ได้เมื่อเปรียบกับประชาธิปไตยที่เป็นต้นไม้จากต้นกล้าที่นำมาปลูกกลายเป็นต้นไม้ใหญ่

กวีแสดงเจตนาว่าประชาธิปไตยต้องเติบโตที่เริ่มต้นจากต้นกล้าไปสู่ต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาเท่าที่ทุกคนได้รับความร่มเย็นร่วมกัน วงความหมายต้นทางของธรรมชาติที่แสดงการเจริญงอกงามจึงถูกนำมาอธิบายความคิดปลายทางของประชาธิปไตย ที่ถูกคาดหวังให้เป็นดังเช่นการพรรณนาผลลัพธ์

Table 14 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือต้นกล้า] Conceptual Metaphor [Democracy is a seedling]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือต้นกล้า] Conceptual Metaphor [Democracy is a seedling]		
วงความหมายต้นทาง (Source): ต้นกล้า-Seedling	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ประชาธิปไตย-Democracy**
จุดเริ่มต้นของการเติบโต การอยู่รอด Beginning of growth and survival	→	การเริ่มต้นสิทธิเสรีภาพ Beginning of rights and liberty
ความงอกงามแผ่กิ่งก้านสาขา Sprawling splendor and enhancing	→	การกระจายสิทธิอย่างเท่าเทียม Equal distribution of rights
ออกดอกผล เป็นพวง/ช่อที่สวยงาม Flowering fruit is a beautiful bunch/bouquet	→	การดำเนินประชาธิปไตยที่มั่นคง Stable democracy operates

พื้นฐานของคำว่า “ต้นกล้า” หมายถึง ต้นข้าวที่ยังอ่อนเพื่อนำไปปลูกในนา แต่ความหมายของคำดังกล่าวมีการขยายออกไปใช้ในพืชต้นอ่อนประเภทอื่น ๆ ที่นำไปขยายพันธุ์ หากยังคงพิจารณาความหมายเดิมจะได้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ดังผลวิเคราะห์เหมือนเดิมเช่นกัน [ประชาธิปไตยคือต้นกล้า] แต่การถ่ายโยงคุณลักษณ์มีการเปลี่ยนแปลงบ้าง ยกตัวอย่าง วงความหมายต้นทาง มีการออกรวงข้าวพร้อมเป็นผลผลิตนำไปเป็นอาหารอิ่มท้อง คุณสมบัติของข้าวที่นำมาหุงให้สุกเป็นมื้ออาหารหลัก เมื่อรับประทานแล้วบรรเทาความหิวโหยอดอยากได้ เพื่อใช้อธิบายวงความหมายปลายทางว่า ความสำเร็จของการขับเคลื่อนประชาธิปไตยทุกคนได้ผลประโยชน์ที่ถูกต้องร่วมกัน กล่าวได้ว่า ทุกคนอิ่มท้องของอุดมการณ์เดียวกันในเจตนารมณ์ของการผลักดันให้เกิดประชาธิปไตย

7.4 วรรค “เป็นประชาธิปไตยฉันใช้สิทธิ์” มีถ้อยอุปลักษณ์คำกริยา “ใช้” แสดงการกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดผล มักอยู่ในรูปแบบของการซื้อจ่าย อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ประชาธิปไตยคือการใช้จ่าย] เมื่อมีสิทธิ์ทางประชาธิปไตยย่อมมีสถานที่ใช้จ่ายเช่นเดียวกับเราไปเลือกสินค้าที่ตลาด ห้างร้านค้า เป็นต้น คำว่า “ใช้” เป็นร่องรอยของรูปภาษาที่สนับสนุนวงมโนทัศน์ของการค้าพาณิชย์ การอุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นวิถีชีวิตประจำวันและวิถีชุมชน สามารถร่วมมี/ผ่านประสบการณ์ดังกล่าวอย่างง่ายสะดวก จึงเป็นรูปธรรมนำมาใช้อธิบายความคิดปลายทาง [ประชาธิปไตย]

คำกริยา “ใช้” เป็นคำที่มีความหมายหลากหลายจนไปสู่การสร้างความหมายใหม่เข้ามาอย่างต่อเนื่อง จึงกำหนดว่าเป็นคำหลากความหมาย/พหุนัย แต่เมื่อประกอบศัพท์ร่วมกับคำว่า “จ่าย” กลายเป็นกริยาวลีแบบประสม “ใช้จ่าย” แสดงให้เห็นถึงมูลค่าตัวเลขเงินตราทางเศรษฐกิจ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ วงความหมายต้นทางเกี่ยวกับเศรษฐกิจเป็นสิ่งเสริมเนื้อหาให้ความคิดปลายทางของประชาธิปไตยกระจ่างชัดขึ้น ราวกับเป็นการประคับประคองประชาธิปไตยให้ดำเนินต่อไปได้ด้วยเศรษฐกิจ ผลการศึกษานี้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และประชาธิปไตยเสมอมา ดังนั้น รูปแบบร้อยกรองของกวีที่รังสรรค์แม้ดูเหมือนเล่นภาษาจนยากในใจบางคน แต่ดำรงในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ บางคนคิดเห็นรู้สึกว่าอ่านบทร้อยกรอง/บทกวีไม่รู้เรื่อง แต่ถ้าทบทวนรู้จักฝึกคิด จะพบการเปรียบเทียบเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ รวมถึงวิถีปฏิบัติตน ธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นชุมชน ตลอดจนสังคมเมือง สังคมประเทศชาติ และสังคมโลกซึ่งมีพลเมืองโลกร่วมอาศัยอยู่กับการเปรียบเทียบความคิดระหว่างมโนทัศน์ ไม่ว่าจะใช้ภาษาใด และรูปแบบอะไร อย่างไรก็ตาม ช่องทางสื่อสารของตัวบทประเภทกวีนิพนธ์จึงดำรงอยู่เช่นกัน

Table 15 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือการใช้จ่าย] Conceptual Metaphor [Democracy is spending]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือการใช้จ่าย] Conceptual Metaphor [Democracy is spending]		
วงความหมายต้นทาง (Source): การใช้จ่าย-Spending	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ประชาธิปไตย-Democracy**
มีการเลือกสินค้า Product selection	→	เลือกผู้สมัครแข่งขัน Representative/candidate selection
มีการพิจารณาประโยชน์ของสินค้า The benefits of the product are considered	→	มีการพิจารณาคุณสมบัติผู้สมัคร Candidate qualifications are considered.
ตลาด ร้าน ห้างสรรพสินค้า เว็บไซต์ออนไลน์ขายของ Markets, shops, stores, online websites are platforms for sale	→	คูหาเลือกตั้ง รัฐสภา ที่พูดสาธารณะ Polling booths, parliament, Hyde park' corner
ประมาทเลือกสินค้า ได้สินค้าเสียหาย ของหมดอายุ Recklessly choosing products received damaged/expired goods	→	ขาดการทบทวนสิ่งที่ถูกต้อง ได้นักการเมืองเลว Lack of correct review gets bad politicians
คนขายสินค้าโกง โก่งราคา ขายของหมดอายุ Fraudulent sellers overcharged, sold expired goods	→	นักการเมืองเลวคดโกงทุจริต Bad politicians corrupted and destroyed the land

7.5 บาท "ภาพพานแว่นฟ้าประชาธิปไตย กระจ่างกลางใจคนทั้งแผ่นดิน" มีถ้อยอุปลักษณ์คำกริยาว่า "กระจ่าง" สะท้อนฉายภาพให้เห็นอย่างชัดเจน อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ประชาธิปไตยคือกระจกเงา] ประชาธิปไตยเป็นคำที่สื่อสารความหมายทางสังคมและการเมือง เป็นนามธรรมแม้จะมีผู้คนนิยามให้เป็นรูปธรรมสักเพียงใดก็ตาม ในบาทดังกล่าวมีการนำพานแว่นฟ้าที่เป็นสิ่งวัตถุรองรับรัฐธรรมนูญฉบับแรกซึ่งจำลองเป็นอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน เมื่อกล่าวถึงพานแว่นฟ้าที่เป็นส่วนหนึ่งของการสถาปนาประชาธิปไตย พ.ศ. 2475 เท่ากับเป็นการนำส่วนย่อยที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งเดียวกัน (part-of-whole metonymy) นั้นมาอธิบายให้เห็นเป็นภาพ

Evans & Green (2014 : 316) จำแนกนามนัยตามวิธีการแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) ส่วนเดียวแทนทั้งหมด และ (2) ส่วนเดียวแทนอีกส่วนที่เป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด ดังนั้นภาพพานแว่นฟ้าเป็นส่วนเดียวที่ทดแทนส่วนทั้งหมดของนามธรรมที่เป็นความคิดปลายทาง [ประชาธิปไตย] ไม่ว่าจะเป็นภาพในใจ ภาพถ่าย หรือภาพร่าง ก็ทำให้เห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นประชาธิปไตยตามการนึกย้อนเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ทางการเมืองมีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นภาพ แต่ถ้อยอุปลักษณ์ที่ชี้ให้เกิดความเข้าใจมากที่สุด คือ คำกริยา "กระจ่าง" ก่อให้เกิดความเข้าใจว่ามีการมองเห็น จะเป็นการสะท้อนภาพให้คมชัดดังเช่นกระจกเงา

Table 16 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือกระจกเงา] Conceptual Metaphor [Democracy is a mirror]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือกระจกเงา] Conceptual Metaphor [Democracy is a mirror]		
วงความหมายต้นทาง (Source): กระจกเงา-Mirror	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ประชาธิปไตย-Democracy**
ส่องเห็นภาพ เงา A mirror can see a picture and glimpse a shadow	→	รูปลักษณ์ความเป็นประชาธิปไตย Appearance of democracy mirrors
ใสสะอาด Transparent and clean	→	ไม่มีการโกงกิน No corruption
เป็นฝ้ามัว ส่องกระจกไม่ชัดเจน ต้องทำความสะอาด It is foggy, can't see clearly in the mirror. It must clean	→	ตรวจสอบได้ว่ามีการทุจริต เร่งดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องโดยสุจริต It verifies that there is fraud and accelerate corrective actions in good faith

8. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [การเมือง]

8.1 รูปภาษา “ขยะกองทับถมท่วมกอหญ้า ระริกริกพลิกไหวอยู่ไปมา” บาทนี้มีการถ่ายทอดความคิดของต้นหญ้าที่มีก้านใบและยอดสะบัดไหวไปสู่ขยะที่ทับบนต้นหญ้าอีกที โดยใช้ถ้อยอุปลักษณ์ “ระริกริกพลิกไหว” ซึ่งถ้าเป็นกอหญ้าที่ไหวได้จริงนั้น จะไม่มีกองขยะทับถม เมื่อกอหญ้าไม่สามารถสั่นไหวได้อีกถ้อยอุปลักษณ์ของกริยาวลีดังกล่าว “ระริกริกพลิกไหว” จึงแสดงการเคลื่อนไหวให้แก่ขยะแทน อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ขยะคือยอดหญ้า] ชุดความคิดนี้ซ่อนความหมายของความมักง่ายของมนุษย์ที่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาดและสามารถอธิบายเกี่ยวกับการเมืองไทยที่สกปรก เนื่องจากต้นหญ้าแทนประชาชน โดยมีอีกรูปภาษาหนึ่งที่ใช้เรียกเปรียบประชาชน คือ “รากหญ้า” (grassroots) ทั้งรูปภาษา “ต้นหญ้า” และ “รากหญ้า” บ่งบอกสถานภาพระดับล่างไร้อำนาจการต่อรองโดยเฉพาะทางการเมือง (Ekins, 1992) จึงถูกกำหนดว่าไม่สามารถขยับเขยื้อนได้อย่างเสรีภาพ เป็นผืนหญ้าที่ถูกเหยียบย่ำ แสดงว่าการเมืองมีอำนาจร้ายปรากฏ นั่นคือ ขยะมากดทับจมลง

อีกอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่ซ่อนอยู่ คือ [ขยะคือน้ำท่วม] มาจากการใช้คำกริยา “ท่วม” ล้นเอ่อกอหญ้า เท่ากับสื่อเจตนาความหมายของความเลวร้ายอย่างรุนแรงของขยะหรือการเมืองนั่นเอง อย่างไรก็ตามการเทียบความ[3]ทางอุปลักษณ์ (metaphor entailment) โดยที่อ้างอิงช่องทางการผลิตกวีนิพนธ์ที่สอดคล้องกับแก่นเรื่องหลักของวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า คือ “สืบสานสร้างสรรค์ วรรณกรรมการเมือง” ดังนั้น ถ้ามุมมองสะท้อนความสกปรก การเมืองจึงเป็นขยะที่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ต้นหญ้าที่เปรียบเป็นประชาชน และเป็นที่รองรับกองขยะสิ่งสกปรก อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่แท้จริงจากตัวบทนี้เป็น [การเมืองคือขยะ]

การนำวงความหมายต้นทางของกองขยะที่หมักหมมเน่าเหม็นมาอธิบายความคิดปลายทางอย่างการเมือง แสดงให้เห็นถึงสภาพเละเทะไร้ศีลธรรมของนักการเมือง มีแต่ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นด้วยวิธีผิดกติกา เมื่อการเมืองเสียหายดังเช่นขยะที่เน่าเสีย ทำให้ประชาชนรู้สึกขยะแขยงต่อนักการเมืองตาม “ขยะ” ทันทีที่เป็นถ้อยอุปลักษณ์รูปธรรมนำไปสู่การเล่นคำกับคำว่า “ขยะแขยง” ที่แสดงอารมณ์อาการสะอิดสะเอียน คลื่นไส้อ้วกอาเจียนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่สมควรมีอยู่

Table 17 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [การเมืองคือขยะ] Conceptual Metaphor [Politics is garbage]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [การเมืองคือขยะ] Conceptual Metaphor [Politics is garbage]		
วงความหมายต้นทาง (Source): ขยะ-Garbage	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): การเมือง-Politics**
ความสกปรก Dirtiness, foulness	→	การโกงกิน เล่ห์เหลี่ยม Cheating, trickery
บดบังทัศนียภาพความสวยงาม A pile of garbage obscures the beautiful scenery	→	ปิดบังข้อเท็จจริง เอารัดเอาเปรียบ Bad politicians hide the facts and exploit
เกิดจากความไร้วินัย มักง่าย A pile of garbage is caused by indiscipline and carelessness	→	ไม่มีสัจจะ ไร้ศีลธรรม Bad politicians play roles without truth and morals

8.2 รูปภาษา “เอาถ่านแทนดินสอพอเขียนได้ แล้ววาดเป็นประเทศไทยในความฝัน” “เอาขี้เถ้าแทนสีที่พู่กัน แล้วระบายให้สีสันนั้นสวยงาม” “วาดประเทศเป็นประเทศแผ่นดินทอง แผ่นดินของความเป็นไทยไม่สิ้นสูญ” “ระบายสีให้เป็นสีสีเดียวกัน แล้วใส่กรอบเก็บความฝันในวันนี้” ตัวบททั้งสี่บาทนี้ถ่ายทอดเรื่องราวและความคิดของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [การเมืองไทยคือภาพวาด] ซึ่งพิจารณาได้จากถ้อยอุปลักษณ์ “เขียน วาด สี พู่กัน ระบาย” และมีคำที่แสดงภาวะประสงค์ให้เกิดแต่ไม่เป็นจริง เป็นการแสดงความหวังหรือคาดหวังเท่านั้น คือคำว่า “ความฝัน” สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเมืองไทยให้สวยงามเหมือนภาพวาด

[3] Office of the Royal Society, Thailand (2017 : 155) บัญญัติว่า “การขยายความ” แต่ผู้วิจัยอ่านนิยามต้นฉบับภาษาอังกฤษของนักวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ George Yule (Yule, 1996: 25) กล่าวว่า *“An entailment is something that logically follows from what is asserted in the utterance. Sentences, not speakers, have entailment”* หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้รูปภาษาจากเดิมต้นทางให้เกิดการเรียบเรียงเป็นสำนวนของตนเองแต่ความหมายเท่ากันใกล้เคียง เป็นการเทียบความหมายระหว่างรูปภาษาที่ต่างกัน ซึ่งไม่ได้ขยายความหมายใด ๆ ผู้วิจัยจึงแปลว่า “การเทียบความ”

Table 18 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [การเมืองคือภาพวาด] Conceptual Metaphor [Politics is a drawing]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [การเมืองคือภาพวาด] Conceptual Metaphor [Politics is a drawing]		
วงความหมายต้นทาง (Source): ภาพวาด-Drawing	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): การเมือง-Politics**
มีการเน้นสิ่งที่ต้องการเน้นให้เด่นชัด เช่น บุคคล Emphasis is placed on things that need to be done such as people	→	มีนักการเมือง-ประชาชนที่เป็นหัวใจของการเมือง People and politicians are at the heart of politics
มีสีสันสื่อแสดงอารมณ์ Emotional colors, shades and lines make a drawing	→	มีอารมณ์ที่หลากหลาย มีการปะทะ There is a wide variety of emotions of clashes in politics
ใช้อุปกรณ์ เช่น สี พู่กัน Use tools such as paints, brushes	→	ใช้อุปกรณ์นำเสนอ เช่น ห้องประชุม ไมโครโฟน ผังภาพ โต๊ะ เก้าอี้ Use presentation equipment such as conference rooms, microphones, diagrams, tables, chairs
แสดงผลงานเพื่อความงามทางศิลปะ หรือซื้อขาย Display works for artistic beauty or trade	→	มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ผ่านการใช้เงินตรา อาจเข้าข่ายทุจริต Benefits are exchanged through the use of currency, considered fraud

ผลวิเคราะห์รายการนี้ข้อ 8.2 มีความเหมือนกับข้อ 7. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ประชาธิปไตย] 7.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือภาพเขียน] กล่าวคือ มีวงความหมายต้นทางของภาพวาด/ภาพเขียนเหมือนกัน แต่นำใช้อธิบายความคิดปลายทางที่แตกต่างกัน ได้แก่ 7.2 เป็น [ประชาธิปไตย] และ 8.2 เป็น [การเมือง] ดังนั้น การเริ่มต้นวิเคราะห์ด้วยวงความหมายปลายทางเป็นมุมมองแสดงวิธีคิดเชิงวิชาการที่เหมาะสม ดังการให้เหตุผลในการออกแบบการวิจัยนี้

8.3 รูปภาษา “การเมืองในมุมมองโลกของหนู” วรรคนี้มีถ้อยอุปลักษณ์คือ “มุมมอง” สะท้อนความคิดของคำว่า “การเมือง” ดังนั้น “มุมมอง” เป็นรูปธรรมมากกว่า เป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้ด้วยสายตาจนเกิดภาพ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [การเมืองคือการมองเห็น] ประสาทสัมผัสหรืออายตนะ อันได้แก่ มองเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ชิมรส แตะต้องจับโดน เป็นพื้นฐานของอากัปกิริยาและอารมณ์ของมนุษย์ สร้างอุปลักษณ์เชิงประสาทสัมผัส (synaesthetic metaphor) (Ullmann, 1970) เมื่อนำมาเปรียบกับความคิดทางนามธรรม เช่น “การเมือง” แล้ว ทำให้เข้าถึงการเมืองได้ง่ายขึ้นผ่านการเปรียบด้านการรับสัมผัส

การมองเห็นเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงไปยังมโนทัศน์อื่น ๆ ได้แก่ [ความงาม] [ภาพวาด] และ[กระจกเงา] เนื่องจากเกิดจากการเพ่งมองให้เห็นภาพ (visualization) ดังนั้น ประชาธิปไตยกับการเมืองที่เป็นวงความหมายปลายทางในมุมมองของกวีเป็นการผลิตถ่ายทอดได้รับการอธิบายด้วยการถ่ายโยงจากวงความหมายต้นทางที่ใช้ประสาทสัมผัสของการมองดูเป็นฐานเริ่มต้นก่อนการนำไปสู่รายละเอียดที่เป็นรูปธรรม จึงแตกตัวเป็นมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่มีการใช้สายตามองเป็นจุดร่วม

Table 19 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [การเมืองคือการมองเห็น] Conceptual Metaphor [Politics is a watch]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [การเมืองคือการมองเห็น] Conceptual Metaphor [Politics is a watch]		
วงความหมายต้นทาง (Source): การมองเห็น-Watch	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): การเมือง-Politics**
เห็นภาพ กายภาพแวดล้อม See an image, watch views	→	ดูการเคลื่อนไหว Watch and move a body of politics
สายตามอง Have a look, use eyes to watch	→	การพิจารณาไตร่ตรอง Consider and review
มีสีสัน ลายเส้น แสง สื่ออารมณ์ Eyes can analyze dimensions of an object seen interpreting meanings	→	มีความรู้สึกนึกคิด ปะทะพบเจอ Politic visions can sense other’s feelings, ideas and encounters with negotiations
การมองเห็นเชิงกายภาพ Physical sightseeing	→	การมองเห็นในการเมืองการวิพากษ์ Politic/Critical sightseeing

การมองเห็นผ่านการใช้สายตาเป็นพื้นฐานของมนุษย์ปกติ สามารถรับทราบ รับสาร รวมถึงรับรู้เหตุการณ์เชิงประจักษ์ อุปลักษณ์เชิงประสาทสัมผัสสมควรได้รับการศึกษาต่อไปมากยิ่งขึ้น อันเป็นประเด็นของการอภิปรายและข้อเสนอแนะ ไม่ว่าจะเรียกเป็นสัมผัส ผัสสะ อายตนะหรืออื่น ๆ มนุษย์เป็นผู้ใช้การเคลื่อนที่ของร่างกายในการรับรู้โลก สอดคล้องกับ Hampe (2017) ในประเด็นของการวิพากษ์ว่า การบังคับใช้ร่างกายมนุษย์ (embodiment) ที่มีลักษณะตั้งตรงแตกต่างจากสัตว์ สร้างพัฒนาการของการเรียนรู้รวมทั้งความคิดที่รู้จักเปรียบเทียบ การสื่อสารจึงเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างโลกแห่งสรรพสิ่งที่ต้องถอดความหมายกับเรือนร่างมนุษย์ที่แสดงการเคลื่อนไหว

9. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ความซื่อสัตย์]

9.1 รูปภาษา “ฉันตั้งใจยึดถือความซื่อสัตย์” วรรคนี้มีถ้อยอุปลักษณ์คำกริยา “ยึดถือ” บ่งบอกถึงสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นแบบอย่าง สะท้อนอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความซื่อสัตย์คือกฎกติกา] อันที่จริงความซื่อสัตย์มิใช่กฎกติกาหรือข้อบังคับ เป็นลักษณะนิสัยทางจิตใจที่ดีงามเพื่อให้พฤติกรรมไม่คิดหรือทำทุจริต แต่ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งที่สังคมต้องการ และมักพบว่าคนขาดความซื่อสัตย์โดยเฉพาะนักการเมือง ความซื่อสัตย์จึงมีคุณสมบัติเป็นกฎไปในตัว

Table 20 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความซื่อสัตย์คือกฎกติกา] Conceptual Metaphor [Honesty is a rule]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความซื่อสัตย์คือกฎกติกา] Conceptual Metaphor [Honesty is a rule]		
วงความหมายต้นทาง (Source): กฎกติกา-Rule	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ความซื่อสัตย์-Honesty**
แนวปฏิบัติ Practice approaches	→	คุณค่าที่ต้องมี Must-have values
ความเรียบร้อย Peace and order	→	ความสงบสุข Happiness
ฝึกบังคับพฤติกรรม Force to control behaviors	→	ฝึกฝนจิตใจ Control and concentrate minds
ป้องกันการกระทำผิด Protect wrongdoings	→	ป้องกันความอยากเกินความจำเป็น Prevent excessive obesity and craving

แม้ว่าในวงความหมายปลายทางที่มีมโนทัศน์ [ความซื่อสัตย์] จัดอยู่ในพฤติกรรมศาสตร์และศาสนศาสตร์ก็ตาม แต่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติทางการเมืองเพื่อสร้างประชาธิปไตย

10. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [แผ่นดิน]

10.1 รูปภาษา “ฉันรู้บุญคุณถิ่นแผ่นดินเกิด ตอบแทนคุณแผ่นดินไทยไม่ยากเลย” ในบาทนี้มีถ้อยอุปลักษณ์ของกริยาวลี “รู้บุญคุณ” และ “ตอบแทนคุณ” แสดงให้เห็นถึงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [แผ่นดินคือแม่] อันที่จริงผู้ที่ต้องตอบแทนพระคุณจะเป็นผู้มีพระคุณ เช่น พ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดู เป็นต้น แต่แม่เป็นตัวแทนพื้นฐานของความเข้าใจที่ต้องทดแทนพระคุณมากที่สุด คำว่า “แผ่นดิน” เชื่อมโยงความคิดถึงอธิปไตยหรืออำนาจอันชอบธรรมทางการปกครองของประเทศที่ทุกคนต้องหวงแหน ห้ามให้ใครมาทำลายเช่นเดียวกับแม่ของเรา และภาษาระดับคำคมหรือสำนวนพบว่ามี “แผ่นดินแม่” เป็นการเปรียบระหว่างสองสิ่งที่มีคุณสมบัติต่างกัน แต่สะท้อนความคิดว่าหญิงผู้ให้กำเนิดมีพระคุณหนักแน่นเช่นเดียวกับแผ่นดิน

บ้านเมืองที่ให้เราได้เกิดมาอาศัยอยู่และอาจฝังร่างเมื่อตายไป เป็นสิ่งที่อธิบายความคิดปลายทางของเนื้อดินที่กำหนดเป็นประเทศ จึงเกิดคำประสมที่ยิ่งใหญ่ว่า “มาตุภูมิ/แผ่นดินแม่”

Table 21 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [แผ่นดินคือแม่] Conceptual Metaphor [Land is mother]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [แผ่นดินคือแม่] Conceptual Metaphor [Land is mother]		
วงความหมายต้นทาง (Source): แม่-Mother	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): แผ่นดิน-Land**
ผู้ให้กำเนิด เกิดลูกรอดเป็นคน The one who gave birth to a child survived as a person	→	พื้นที่ที่ได้อยู่อาศัย มีชีวิตในสังคม Living areas permit humans to survive in country
เลี้ยงดูอบรมสั่งสอน Nurture and teach a child as a good person	→	สร้างสำนึกรัก ผูกพันคนกับแผ่นดิน Create a sense of love for the land and tie between people and the nation
บุคคลที่ลูกเคารพรัก กตัญญู A person who is respected and gracious by children	→	หวงแหนรักษา ปกป้องอธิปไตย เอกราช Cherish and protect sovereignty and independence

10.2 วรรค “ฉันไม่ยุ่งเรื่องยุแยงแบ่งแผ่นดิน” มีถ้อยอุปลักษณ์คำว่า “แบ่ง” สะท้อนสัดส่วนความคิดที่แจกจ่ายแก่ผู้ต้องการดังอาหารของกินและขนม เป็นการจัดสรรผลประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นมีบุคคลที่ต้องการให้แผ่นดินแยกออกจากอำนาจการปกครอง คือ กลุ่ม/ผู้ก่อการร้าย อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [แผ่นดินคือขนม] ขนมโดยส่วนใหญ่เป็นอาหารของกินสำหรับเด็กเป็นหลัก

การแบ่งสัดส่วน/ชิ้นส่วน/อัตราส่วนแห่งผลประโยชน์มิชอบก่อให้เกิดความโลภและความเห็นแก่ตัว นำไปสู่มิจฉาทิฐิหรือความคิดเห็นที่ไม่มีคุณธรรมกำกับ คล้ายกับสำนวนว่า “แบ่งเค้ก” เนื่องจากการจัดงานวันเกิดครั้งหนึ่ง นิยมนำเค้กเพียงชุดเดียว (จำนวนหนึ่งก้อน มีกี่ปอนด์ก็ตาม) มาตัดแบ่งแจกผู้คนที่เข้าร่วมงาน โดยส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัวและเพื่อนสหาย จึงมีความพยายามจัดแจงแบ่งออกให้เพียงพอได้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ แต่มีประเด็นความสัมพันธ์ของบุคคลรวมถึงสถานะกับอำนาจใช้เป็นเกณฑ์โดยผลของการจัดแบ่งสามารถแยกส่วนของเค้กหรือขนมได้จำนวนที่มากมาย แต่ไม่เท่ากัน ดังนั้น มโนทัศน์ดังกล่าวเมื่อนำใช้เปรียบเทียบและอธิบายการแบ่งแยกดินแดนของประเทศไทยเท่ากับเป็นการก่อวินาศกรรม/ทรยศมาตุภูมิ กวีจึงเสนอความคิดผ่านบทกวีอย่างเจ็บปวด

มุมมองของความคิดปลายทาง [แผ่นดิน] ตรงนี้ถูกถ่ายโยงด้วยวงความหมายต้นทาง [ขนม] ซึ่งแตกต่างจากอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ก่อนหน้าที่นำวงความหมายต้นทาง [แม่] มาอธิบาย แสดงให้เห็นถึงระบบความคิดของการเลือกมโนทัศน์ที่ผูกพันกับปัจจัยสังคม อำนาจ การเมือง ผลประโยชน์ที่ตรงข้ามกัน คือ ความกตัญญูที่มีต่อมโนทัศน์ [แม่] กับการแบ่งแยกแย่งชิ้นส่วนของมโนทัศน์ [ขนม]

Table 22 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [แผ่นดินคือขนม] Conceptual Metaphor [Land is desserts]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [แผ่นดินคือขนม] Conceptual Metaphor [Land is desserts]		
วงความหมายต้นทาง (Source): ขนม-Dessert	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): แผ่นดิน-Land**
ประโยชน์ด้านรสชาติ สีสัน กลิ่นหอม Benefits of taste, color, aroma	→	มีบุญคุณให้ได้เรียนรู้ อยู่กิน อาศัย Benevolence and merit to learn, live, eat, grow, etc.
มีการตัดแบ่ง แจกจ่าย หรือมอบให้คนที่รักใคร่ It is cut, divided, distributed, or given to loved ones	→	ศัตรูหวังแบ่งแยกยึดครองแผ่นดิน แต่เจ้าของประเทศมอบให้ลูกหลาน Enemies hope to divide and occupy the land. But the owners of the country gave it to children
ปริมาณ ขนาด ลำดับให้ขนมเค้กไม่เท่ากัน Quantity, size, and order of cakes are not equal	→	อัตราส่วนการรับผลประโยชน์ไล่ลำดับตามอำนาจ พรรคพวกชั่วร้ายทั้งในและนอกแผ่นดิน The ratio of receiving the motherland’s benefits by inside and outside evils

11. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ชาติ]

11.1 รูปภาษา “ฉันช่วยเชิดชาติโชติเรืองโรจน์รุ่ง” วรรคนี้มีถ้อยอุปลักษณ์คือคำว่า “ช่วย” เป็นกริยาที่แสดงความเอื้ออาทรแก่กันมักใช้กับคนที่เดือดร้อน คนที่มีสถานภาพต่ำกว่าหรือคนที่ลำบาก และเพื่อน อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [ชาติคือเพื่อน] การช่วยเหลือบุคคลเช่นเพื่อนเพื่อให้ประสบความสำเร็จ เปรียบชาติที่มีอธิปไตยเป็นเพื่อนของเราที่ต้องรักษามิตรภาพไว้อย่างยั่งยืน คำว่า “ชาติ” เป็นนามธรรมมากกว่าคำว่า “เพื่อน” การเล่นหยอกล้อหรือคบค้าสมาคมกับเพื่อนเป็นคุณสมบัติที่นำมาอธิบาย “ชาติ” ว่าเราอยู่กับ “ชาติ” ต้องผูกมิตรพันภาพแห่งเพื่อนตราบสิ้นชีพ

Table 23 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ชาติคือเพื่อน] Conceptual Metaphor [Nation is a friend]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ชาติคือเพื่อน] Conceptual Metaphor [Nation is a friend]		
วงความหมายต้นทาง (Source): เพื่อน-Friend	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): ชาติ-Nation**
เป็นมิตร พึ่งพาช่วยเหลือ Friendly and helpful	→	เป็นสิ่งสัมพันธ์ทั้งการอยู่อาศัยและจิตใจ It is a relationship between the living and the mind
สนุกสนานร่วมทุกข์ร่วมสุข share fun and sorrow with pleasure	→	ร่วมชีวิตจนตาย Live with the nation until death
ความกลมเกลียวของทุกคน Friends in harmony	→	ความสามัคคีช่วยเหลือยามตกยาก Citizens in the land reconcile in unity
มีการจัดแบ่งสิ่งดี ๆ ให้กัน Love and things allocation among friends	→	มีการจัดสรรสิทธิที่พึงได้รับ Rights allocation to the motherland’s people
ไม่หักหลังเพื่อน No betrayal among friends	→	ไม่ทรยศแผ่นดินแม่ Citizens do not betray the homeland

ผลวิเคราะห์รายการนี้ข้อ 11.1 มีลักษณะคล้ายกับวงความหมายต้นทางของรายการ 10.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [แผ่นดินคือขนม] ในข้อ 10 ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [แผ่นดิน] กล่าวคือ มโนทัศน์ระหว่างชาติกับแผ่นดินเป็นสิ่งละเอียดอ่อนและมีความสำคัญต่อประชาชนราษฎร แต่มีความแตกต่างเชิงกายภาพ โดยที่มโนทัศน์ของแผ่นดินมีอรรถลักษณ์ของพื้นที่ เนื้อดิน ความกว้างใหญ่ของอาณาบริเวณเป็นสิ่งสัมผัสอย่างง่ายสะดวก ส่วนมโนทัศน์ของชาติเป็นความรู้สึกที่กระตุ้นจิตวิญญาณให้ประสานอย่างแน่นแฟ้น ดังนั้น บางกรณี การจัดกลุ่มประเภทให้แก่วงความหมายต้นทางเกี่ยวกับชาติ แผ่นดิน บ้านเมือง ประเทศหรือที่ใกล้เคียง สมควรได้รับการวิเคราะห์ผ่านวงความหมายปลายทางที่หลากหลาย **ผลวิเคราะห์นี้ช่วยสนับสนุนการเริ่มต้นของการกำหนดวงความหมายปลายทางเพื่อเข้าถึงเจตนาของการสื่อสารผ่านตัวบทก่อนการพิจารณาคุณสมบัติของวงความหมายต้นทางอะไรที่เหมาะสม**ต่อการนำมาใช้อธิบาย

12. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [นักการเมือง]

12.1 รูปภาษา “ต้องเลือกผู้โปร่งใสมาทำหน้าที่” วรรคนี้มีถ้อยอุปลักษณ์คำขยาย “โปร่งใส” ที่สร้างคำประสมได้ว่า “ผู้โปร่งใส” เป็นบุคคลที่ประชาชนต้องการให้เข้ามาบริหารประเทศชาติ เพราะสามารถเห็นการกระทำที่ใสสะอาดสุจริต อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็น [นักการเมืองคือสิ่งโปร่งใส] การอุปลักษณ์นี้เป็นกระบวนการใช้ภาษาเปรียบเทียบ แต่มักขัดแย้งกับความเป็นจริงที่ส่วนใหญ่นักการเมืองทุจริตคดโกง ดังนั้น การศึกษาวิจัยด้านภาษา ความคิด และวิธีการเปรียบเป็นประเด็นทางอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ส่วนพฤติกรรมการคอร์รัปชั่น (corruption) เป็นประเด็นทางสังคมที่เป็นปัจจัยภายนอกของตัวบท/รูปภาษา ทว่านำมาเสริมอธิบายได้ สิ่งของหรือวัตถุโปร่งใสมักนึกถึงกระจกใสที่อนุญาตให้แสงผ่านได้ ความคิดของความเปรียบเช่นนี้นำมาสู่การถ่ายโยงคุณลักษณ์ไปสู่ความประพฤติของนักการเมืองว่าห้ามฉ้อฉล กระทำการเปิดเผยเห็นเด่นชัด ไม่มีการซ่อนเร้น อำพราง ในลักษณะมืดมิด

วัตถุโปร่งใสมองเห็นทะลุไปยังอีกด้านหนึ่งที่ตรงข้าม ส่วนใหญ่เป็นกระจกใสที่สัมผัสในประสบการณ์ได้อย่างชัดเจนมากกว่าสิ่งของรูปธรรมอื่น ๆ ประมวลผลได้ว่าอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เพื่อใช้อธิบายนักการเมืองที่มีคุณธรรมตามความปรารถนาของสังคม คือ [นักการเมืองคือกระจกใส] ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลของรายการข้อ 7.5 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ประชาธิปไตยคือกระจกเงา] ของข้อ 7. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ประชาธิปไตย] เนื่องจากแม้มีวงความหมายต้นทางของวัตถุกระจกเหมือนกัน แต่ต่างชนิดกันระหว่างกระจกเงา (โปร่งแสง) กับกระจกใส (โปร่งใส) ดังนั้น อรรถลักษณ์ที่ทำหน้าที่เฉพาะคนละอย่าง คือ กระจกเงาทำหน้าที่ส่องสะท้อนกลับเข้าหาจากด้านเดิม กระจกใสทำหน้าที่ส่องมองทะลุไปอีกด้านที่ตรงข้าม สามารถนำเสนอการอธิบายเชิงเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญ

Table 24 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [นักการเมืองคือสิ่งโปร่งใส] Conceptual Metaphor [A Politician is a transparent thing]

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [นักการเมืองคือสิ่งโปร่งใส] Conceptual Metaphor [A Politician is a transparent thing]		
วงความหมายต้นทาง (Source): สิ่งโปร่งใส-Transparent Thing	**การถ่ายโยงคุณลักษณะ (Mapping)**	**วงความหมายปลายทาง (Target): นักการเมือง-Politician**
เห็นทะลุปรุโปร่ง Use a transparent thing as a tool for seeing through	→	สุจริต สัมผัสถึงการตั้งใจทำงาน Have the touching honesty and intention to do work
เปิดเผย บริสุทธิ์ชัดเจน Open, pure and explicit	→	ไม่หลอกลวงคดโกง ไม่ซ่อนเร้นอำพราง Politicians must not conceal the truth and not cheat
พิสูจน์ทุกขั้นตอน การปฏิบัติ It can clearly prove every step	→	ไม่รับผลประโยชน์ในที่ลับตาคน Do not take advantage in secret

กระบวนการถ่ายโยงคุณลักษณ์ระหว่างวงความหมายต้นทางไปสู่วงความหมายปลายทางหรือความคิดปลายทางทั้งหมดเป็นการเปรียบเทียบความคิดที่ผ่านประสบการณ์ของกวีซึ่งร่วมลักษณะทางเหตุการณ์ร่วมสมัยของสมาชิกในสังคมด้วยกัน การจำแนกแยกแยะรูปภาษาในบทกวี กลายเป็นถ้อยอุปลักษณ์เป็นสิ่งพื้นฐานของแนวคิดทางอรรถศาสตร์ปริชาน จึงต้องทบทวนสิ่งที่เคยคิดว่าภาษาในกวีนิพนธ์เป็นสิ่งสวยหรูปรุงแต่งเกินยากที่จะวิเคราะห์ เพราะรูปแบบบทกวีเป็นส่วนหนึ่งของภาษาเช่นกัน ผลวิเคราะห์ที่ได้ตามเกณฑ์การกำหนดตั้งต้นว่ามุ่งเน้นพิสูจน์ความเป็นนามธรรมของวงความหมายปลายทาง เพื่อย้อนกลับมาที่วงความหมายต้นทางซึ่งเป็นวิธีคิดและมโนทัศน์ของผู้เลือกใช้ อาจกล่าวได้ว่า การอธิบายวงความหมายปลายทางเกิดจากประสบการณ์ส่วนบุคคลและส่วนรวมผนวกเข้าไว้ด้วยกันผ่านการคัดสรรทางภาษาให้ได้มโนทัศน์ของวงความหมายต้นทางออกมาใช้ ผลวิเคราะห์เกี่ยวกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ด้านการเมือง ประชาธิปไตย และสิทธิเสรีภาพ สามารถอภิปรายผลและสรุปผลได้ดังหัวข้อถัดไป

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตยไทยผ่านงานวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2559 ประเภทกวีนิพนธ์จำนวน 12 เรื่อง สะท้อนความคิดของวงความหมายปลายทาง (target domain) ได้ 12 ความคิดปลายทางหลักสำคัญ ได้แก่ 1. [ประชาชน], 2. [ศักดิ์ศรี], 3. [สิทธิ], 4. [ความรู้], 5. [ความคิด], 6. [กฎเกณฑ์], 7. [ประชาธิปไตย], 8. [การเมือง], 9. [ความซื่อสัตย์], 10. [แผ่นดิน], 11. [ชาติ] และ 12. [นักการเมือง] สามารถแสดงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่มีการถ่ายโยงความหมายจากความคิดของวงความหมายต้นทาง (source domain) ได้อย่างหลากหลายสอดคล้องสถานการณ์และสถานภาพการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงประมาณทศวรรษ(พ.ศ. 2549-2559) ที่ผ่านมา ยิ่งไปกว่านั้นความคิดที่สื่อเจตนาของการเปรียบเทียบมีความน่าสนใจยิ่งที่ถ่ายทอดความคิดความเชื่อผ่านรูปภาษาของถ้อยอุปลักษณ์ที่คนในสังคมเลือกใช้ ประเด็นนี้ตอบความสำคัญของแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของ Lakoff & Johnson (1980) ได้เป็นอย่างดีที่ว่าในชีวิตมนุษย์มีการใช้อุปลักษณ์

ทั้งรู้ตัวและไม่รู้ตัวอย่างเป็นธรรมชาติของการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ รวมถึงยังมีการใช้อุปลักษณ์เชิงขนบในกรณีของการใช้หน่วยเชื่อมอย่างคำว่า “คือ” ที่ปรากฏในบางตัวบท ทว่าถ้อยอุปลักษณ์ที่นำมาใช้เป็นรูปภาษาที่ใช้อย่างปัจจุบัน (เมื่อเปรียบเทียบกับงานวรรณกรรมที่ผ่านมา โดยเฉพาะวรรณคดี แสดงให้เห็นถึงภาษามีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา)

งานวิจัยนี้สามารถต่อยอดเป็นการศึกษาข้ามระหว่างศาสตร์สาขา เพราะผู้วิจัยมีการวิพากษ์ระดับหนึ่งเกี่ยวกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่สัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรม อำนาจและวาทกรรม แม้เป็นเพียงการวิพากษ์วิจารณ์ขั้นพื้นฐานที่บ่งชี้ถึงแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการศึกษาภาษาศาสตร์แทบทุกแขนง และนำไปบูรณาการกับทฤษฎีอื่น เช่นเดียวกับงานของ Klinnamhom (2008) ที่ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของนักการเมืองแต่สะท้อนผลลัพธ์ทางอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ มีการนำเสนอความเป็นการเมืองโดยใช้อุปลักษณ์ ดังนี้ [การเมืองคือการต่อสู้] [การเมืองคือการเดินทาง] [การเมืองคือโรค] [การเมืองคือการทำนุบำรุง] [การเมืองคือครอบครัว] [การเมืองคือธุรกิจ] และ [การเมืองคือการแข่งขันกีฬา] อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เหล่านี้สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ว่านักการเมืองเป็นผู้นำ ผู้อุปถัมภ์ให้พึ่งพาได้ ฉายภาพประชาชนว่าเป็นผู้คอยตามรับนโยบาย ต้องคล้อยตามและเชื่อนักการเมืองเพราะพึ่งพิงพวกเขา หัวหน้าพรรคคุมสมาชิกพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับใช้หัวหน้าพรรคมากกว่าประชาชน สุดท้าย นักการเมือง คือ เจ้าของคำว่า “การเมืองและความเป็นการเมือง” เพราะมีการผูกขาด

สำหรับงานของผู้วิจัยได้นำเสนอผลอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับการเมืองในมุมมองของประชาชน (แม้จะเป็นกวีที่รังสรรค์ขึ้น แต่ถือว่าเป็นตัวแทนความคิดเหล่านั้นออกมาได้อย่างเป็นจริง) แต่มิได้ดำเนินการเริ่มต้นที่วงความหมายต้นทางของการเปรียบเทียบ เพราะผู้วิจัยมองว่าเป็นการกำหนดความคิดด้านการเมืองและประชาธิปไตยมีเรื่องของอำนาจและวาทกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่ขั้นแรก จึงพิจารณาสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบที่เป็นปลายทางยกมาเป็นแนวทางของการดำเนินวิจัยเพื่อค้นหาปมประเด็นที่มีนัยสำคัญแห่งความคิดที่ต้องการสะท้อนได้อย่างชัดเจนที่สุด ปรากฏผลวิจัย ดังนี้ 1. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ประชาชน] 2. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ศักดิ์ศรี] 3. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [สิทธิ์ / สิทธิเสรีภาพ] 4. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ความรู้] 5. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ความคิด] 6. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [กฎเกณฑ์] 7. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ประชาธิปไตย] 8. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [การเมือง] 9. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [ความซื่อสัตย์] 10. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [แผ่นดิน] 11. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ “ชาติ” และ 12. ความคิดปลายทางเกี่ยวกับ [นักการเมือง]

เมื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์ดังกล่าวแล้ว สามารถนำมาสังเคราะห์ สรุป อภิปรายต่อได้ว่า การศึกษาวิจัยเรื่องอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ แม้จะสามารถวิเคราะห์หรือสืบสาวได้จากถ้อยอุปลักษณ์ที่มักเป็นรูปภาษาประเภทคำ และวลีมักเป็นวลีที่เข้าใจได้ว่าเป็นรูปภาษาต่อเนื่องและใช้เช่นนั้นเสมอ (collocation) ทว่าในงานวิจัยนี้พบการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่ปรากฏเป็นรูปภาษาระดับอนุพากย์ (clause) ประโยค (sentence) และสัมพันธสาร (text or discourse) ในส่วนของประเด็นเกี่ยวกับรูปภาษาเพื่อทดสอบศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นั้น Techacharoenrungrueang & Luksaneeyanawin (2016) ได้นำเสนอไว้เช่นกันว่าไม่เพียงแค่รูปภาษาประเภทคำ หากแต่อาศัยระดับวลีจนถึงข้อความขนาดยาว งานของผู้วิจัยพบรูปภาษาระดับอนุพากย์/ประโยคที่สื่อการใช้อุปลักษณ์หรือการเปรียบเทียบความคิดเช่นกัน ตามผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว เห็นได้ว่าการศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น แต่ต้องอาศัยการประสานองค์ความรู้เข้าไว้ด้วยกันจึงสามารถพิจารณาสิ่งที่ต้องการศึกษาได้อย่างเฉียบคม มีการปรับประยุกต์ประสมประสาน มิฉะนั้น การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในอรรถศาสตร์ปริชานยุคเริ่มต้นอาจปฏิเสธการศึกษาภาษาในวรรณกรรม ภายหลังแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานพัฒนาเปิดโลกทัศน์ มีการแนะเป็นนัยให้เข้าใจได้ว่า เครื่องมือมุมมองของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นำมาประยุกต์วิจัยภาษาในวรรณกรรม เนื่องจากปริชาน คือ ระบบรับรู้จำและการคิดของมนุษย์ มีการสร้างความคิดผ่านประสบการณ์ที่สั่งสม เช่นเดียวกันไม่เพียงแค่ภาษาพูดหรือภาษาเขียนทั่วไป แต่ภาษาในวรรณกรรมเป็นผลผลิตจากวิธีคิดของมนุษย์ อีกทั้งผ่านการสร้างสรรค์ซึ่งเป็นคุณสมบัติหนึ่งของระบบปริชาน จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าคุณค่าในการศึกษาภาษาในวรรณกรรมด้วยแนวคิดมุมมองปริชาน/อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มีความเท่าเทียมเทียบกับการใช้ภาษาทั่วไป (Semino & Steen, 2008; Steen, Dorst, Herrmann, Kaal, Krennmayr, & Pasma, 2010) ประการสุดท้ายที่จำเป็นตระหนักรู้ คือ ลักษณะโครงสร้างทางภาษาในกวีนิพนธ์เป็นไปตามฉันทลักษณ์ เรียกว่าไวยากรณ์กวีนิพนธ์ที่สามารถเทียบกับระดับคำ วลี อนุพากย์ ประโยค และสัมพันธสาร จึงมิควรปฏิเสธการวิจัยทางภาษาศาสตร์ร่วมกับวรรณกรรมก่อนการลงมือปฏิบัติอย่างเหมาะสมและเป็นวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัย ประเภททุนวิจัยส่วนตัว ปี 2564 เรื่อง “วาทกรรมในวรรณกรรมรางวัลสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ของประเทศไทย: บทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการฟื้นฟูสังคม” โดยสกัดมาจากบทเกี่ยวกับการวิพากษ์กวีนิพนธ์ซีไรต์กับกวีนิพนธ์พานแว่นฟ้าที่ศึกษาเปรียบเทียบ

References

Cruse, D. A. (1986). *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ekins, P. (1992). *A New World Order: Grassroots Movements for Global Change*. London & New York: Routledge.

Evans, V., & Green, M. (2014). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. 5th ed. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual analysis for social research*. London & New York: Routledge.

Grady, J. E., & Ascoli, G. A. (2017). Sources and Targets in Primary Metaphor Theory: Looking Back and Thinking Ahead. In Hampe, B. (Ed.), *Metaphor Embodied Cognition and Discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hampe, B. (2017). Embodiment and Discourse: Dimensions and Dynamics of Contemporary Metaphor Theory. In Hampe, B. (Ed.), *Metaphor Embodied Cognition and Discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.

Jaszczolt, K. M., Savva, E., & Haugh, M. (2016). The Individual and the Social Path of Interpretation: The Case of Incomplete Disjunctive Questions. In Capone, A., & Mey, J. L. (Eds.), *Interdisciplinary Studies in Pragmatics, Culture and Society*. New York: Springer.

Klinnamhom, R. (2008). *Metaphors Used by Thai Politicians: A Study of Cognitive Semantics and Pragmatics*. Doctoral Dissertation, Ph.D. in Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)

Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Kövecses, Z. (2010). *Metaphor and Culture*. Retrieved 5 December 2021, from www.acta.sapientia.ro/acta-philo/C2-2/philo22-1.pdf

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. New York: Longman.

Miall, D. S. (2003). Literary Discourse. In Graesser, A. C., Gernsbacher, M. A., & Goldman, S. R. (Eds.), *Handbook of Discourse Processes*, pp. 321-355. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Office of the Royal Society, Thailand. (2017). *Photchananukrom Sap Phasasat (Phasasat Thuapai). Chabap Ratchabandittayasathan.* [Linguistics Dictionary (General Linguistics) Version Office of the Royal Society, Thailand]. Bangkok: Office of the Royal Society, Thailand. (In Thai)

Office of the Royal Society, Thailand. (2014). *Photchananukrom Sap Phasasat (Phasasat Prayuk) Chabap Ratchabandittayasathan.* [Linguistics Dictionary (Applied Linguistics) Version Office of the Royal Society, Thailand]. 2nd Ed. Bangkok: Office of the Royal Society, Thailand. (In Thai)

Secretariat of the House of Representatives. (2021). *Suep San Sangsan Wannakam Kanmueang.* [Inherit, Create, Political Literature]. Retrieved 29 September 2021, from https://www.parliament.go.th/phan/ (In Thai)

Semino, E., & Steen, G. (2008). *Metaphor in Literature, Chapter 13*. Retrieved 7 December 2021, from https://www.academia.edu/346284/Metaphor_in_literature

Sriket, B. (2014). *From Revolution to the Establishment of Thailand’s Constitution*. Retrieved 21 February 2022, from https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1785 (In Thai)

Steen, G. J., & Others. (2010). *A Method for Linguistic Metaphor Identification from MIP to MIPVU*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Techacharoenrungrueang, S., & Luksaneeyanawin, S. (2016). The Study of the Conceptual Metaphors of Sound in English. *Thoughts,* 1, 22-43.

Ullmann, S. (1970). *Semantics: An Introduction to the Science Meaning*. Oxford: Basil Blackwell.

Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.